…ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

…УРЯАД ҮНЭН

…эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 154 (12058)
1969 оной
июлиин 4,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

ОБЛАСТНОЙ БОЛОН УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, июлиин 3-да, областной болон Улаан-Үдэ хотын партийна эдэбхитэдэй суглаан болобо.

«Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай» гэһэн асуудалые суглаан зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын Комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр К. Н. ГРИШИН элидхэл хээ.

Һүүлээрнь элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ болобо. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. Г. БИРЮКОВ, КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь А. Р. ПОТЕПАЛОВ, КПСС-эй Хоринн райкомой нэгэдэхи секретарь П. М. ПАВЛОВ, КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь К. К. ШОМОЕВ, Улаан-Үдын авиационно заводой токарь А. В. ПЕСТРИКОВ, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай экономикын секторые даагша И. М. ЗАНДАНОВ, КПСС-эй обкомой секретарь К. М. ПРОДАЙВОДА гэгшэд үгэ хэлээ.

Областной болон Улаан-Үдэ хотын партийна эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол абаа.

…ЭГЭШЬЕ ГЕКТАР ТАРИЛГА ҮРМЭДЭҺЭНДЭ БҮ …РАГДАГ, ХОРХОЙ ШУМУУЛДА БҮ ХОРЛОГДОГ ЛЭ!

…РЕПОРТАЖ

…УРТАГ ҮБҺЭН БҮ БАЙГ!

…роогоор хомор зунай болоходо элдэб хор…уул, буртаг үбһэн элбэгжэжэ, хүдөө …ургамалнуудые даражархихаяа һанадаг. …һээ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя …колхозой таряашад эдэ үдэрнүүдтэ урга…хээзэнэйхиһээл һаа нарин нягтаар ха… Тарилгын һүүлээр түрүүшын буртаг үб…тайжа эхилэмсээр, кукурузын полинууд …тэн борнойнууд гаргагдаа. 7 мянган гек…то ургамалай буртаг ногоо усадхаха зо…рбицид хоро самолёдоор сасаа (нэгэдэхи …ян ургаса абахаар зориглоһон таряаша…рюусалга ехэтэй энэ ажалые колхозой главна агроном Ф. Г. Бадеева нарин нягтаар шалгажа, эрдэм техникын туйлалтануудые баримталһан заабаринуудые үгэнэ (хоёрдохи зураг).

Огородой болон шэмэтэ тэжээлэй ургамалай ямар нэгэ поли дээрэ хорхой шумуулай бии болоходо, тусхай машинаар элдэб хоро сасана. Уһалагдадаг поли дээрэ таригдаһан эшэ нэгэ жэгдээр гаранхай. Колхозой кукурузашад ургасынгаа хойноһоо нарин нягтаар харууһална. М. Е. Гусляков, Г. А. Мальцев гэгшэд бултайжа эхилһэн буртаг үбһэ хүнгэн борнойгоор үгы хэнэ (гурбадахи зураг).

Е. ЗАХАРОВ.

УРГАСАЯА ХАРУУҺАЛНА

Байгша оной сагай уларилай орёо бэрхэтэй эрхэ байдалда орооһо таряанай болон бусад ургамалнуудай ургасые буртаг үбһэгүй сэбэр байлгаха гээшэ тон шухала.

Энээнние хараадаа абажа, Оймоpой совхозойхид бүхы 500 гектар хартаабхынгаа ургасын гараагүй байхада хабарһаа хойшо хоёр дахин борнойлжо, хүрьһыень зөөлэрүүлжэ үгөө, буртаг үбһыень үгы хээ. Мүнөө хартаабхынь ургаса сэбэр, эшэнүүдынь жэгдэ һайнаар гаранхай. Һаянай хартаабхын эшэ дээгүүр борной шэрэгдэжэ байна.

Орооһо таряанай ургасые буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхын тула 2600 гектарта гербицидүүд хаягдаа.

Һүүлэй үедэ адууһа малай тэжээлэй ургамалнууд — куузику, турнепс болон бусад ургамалнуудай эшэ, набшые элдэб жэжэ хорхой, сохонууд гэмтээжэ эхилээ. Тиимэһээ Оймоpой совхозойхид тэндээ элдэб химическэ хоро сасажа, хаяжа, тэдэ хоротон хорхой шумуулнуудые үгы хэжэ байна.

А. КАПУСТИН,
агроном.

Кабанскын аймаг.

БАТА НЭГЭДЭЛ—ИЛАЛТЫН ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

ГОРЬКИЙ. (ТАСС). Горьковско областиин ба хотын партийна организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан июлиин 2-то автозаводойхидой соёлой ордон соо ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Энээндэ 1000 гаран хүн хабаадаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. Суслов коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай элидхэл хэбэ.

Революционно ба ажалай гайхамшаг ёһо заншалнуудтай эндэхи партийна организацинуудай түлөөлэгшэд коммунистнуудай уласхоорондын зүблөөнэй үрэ дүнгүүдые ехэ урмашал һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсээ. Империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй саашанхи жагсаалай программа тодорхойлон хараалһан тус зүблөөнэй үрэ дүнгүүдые ехэ ханангяар тэмдэглээд, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй уласхоорондын нэгэдэл бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай Коммунис партиин оруулһан хубитые аха дүү партинуудай түлөөлэгшэдэй үндэрөөр сэгнэһэн тухай омогорхон дурдабад.

Партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй документнүүдые нэгэн һаналтайгаар һайшааба. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1969 оной) Пленумэй тогтоолые эдэнэр мүн лэ сэдьхэлээ ханангяар угтан абаа.

КУЙБЫШЕВ. (ТАСС). Областиин бүхы районуудай ба городуудай партийна организацинуудай түлөөлэгшэд—1250 коммунистнар июлиин 2-то областиин ба Куйбышев хотын партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат нүхэр Ю. В. Андропов «Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай» элидхэл хээ.

Эндэ үгэ хэлэһэн хүнүүд Куйбышевска областиин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай һанал бодолые элирхэйлэн, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхэ зорилгоор КПСС-эй Центральна Комитедэй баримталан бэелүүлдэг политическэ хараа шугам ба бодото ажал ябуулгые үнэн сэдьхэлһээ һайшаагаа.

Партийна эдэбхитэдэй суглаанай нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан тогтоол дотор КПСС-эй ЦК-гай июниин (1969 оной) Пленумэй шиидхэбэри бүрин һайшаагдаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум ингэжэ тогтообо:

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын долоодохи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиие 1969 оной июлиин 29-дэ Москва хотодо зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва. 1969 оной июлиин 2.

Хонидой нооһо хайшалалга—харюусалгатай хүдэлмэри

…АЙРАН НООҺОН ХАЯГДАНА

…хайшалалгые — хонин ажа…са хуряалга, сагаан «алта» …а хаһа гэжэ хүнүүд энээ…л гоёохын тула нэрлэдэггүй. …о энэмнай алишье талаараа …харюусалгатай, хүдөө ажа…тон шухала хүдэлмэринүү…и ха юм.

…энэмнай хонишодой бүхэли …үдэр һүнигүй оролдожо ур…һотойл сагаан «алтан» ур…уу.

…һээ хонидой нооһые муугаар …а, адха, граммшье гээлтэдэ …һаа, колхоз, совхоз бүхэн…ндэ, хонишодтошье нилээд … хохидол ушаруулагдаха, …үнгэ зөөри хии талаар хо…йна.

… энээние мэдэхэгүй, ойл… хүн хүдөөдэ хомор байха. …тэр зарим ажахынууд хо…о нооһо гээлтэ хоролтогүй…им шанартайгаар абадаг бо…өөл шадаагүй, энэ тон ха…тай шухала хүдэлмэриие …тоодоггүй хүтэлбэрилэгшэд, …тэдшье бии байна.

…егой совхоз хонин һүрэг …схэбэрилдэг, нооһо ехээр аба…о үнинэй суутай гээшэ. Тус … бүхы олзо доходой хахадһаа … ехэнхинь гансахан нооһон…үлагдана ха юм. Жэшээлхэ…ндо совхоз хамта 1085 цент…һо гүрэндөө тушаажа, 400 …нган түхэригэй ашаг олзо …

…а ондо энэ ажахыда бүхы… һайса гара мянган хонидой … хайшалагдажа, 1360 цент…һон гүрэндэ тушаагдахаар …гдана. Тэрэнэйнь 98 про…нарин нооһон болоно.

… совхоздонь хонидой нооһо …алга һаяшаг эхилээ. Ажахын …урбан отделенидэ нооһо хайшалалгын тусхай пунктнууд эмхидхэгдэнхэй. Энэ хүдэлмэридэ 80 гаран хүн хабаадана. Пунктнуудта ябажа харахада, социалис мүрысөөнэй гурим зохёогдожо, хуу эли газарта хадаатай байна. Оньһон хайшануудыньшье хуу эзэтэй болонхой. Даб дээрэ түрүүшын гурба мянга гаран хонидой нооһон абтаба.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, совхозойхид хонидойнгоо нооһо түргэнөөр хайшалхын тула яһала оролдолго гаргана гэхээр.

Теэд үнэндөө совхозойхид энэ тон шухала хүдэлмэридөө эртээнһээ эрхимээр бэлдээд, эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна гэхын яашье аргагүй.

Ажахын түб тосхондо эмхидхэгдэһэн пунктын байдалые хараял даа. Эндэ шулуугаар баригдаһан таряанай ехэ склад соо 48 оньһон хайшатай агрегат тодхогдонхой. Хүнүүдэй хайшалһан нооһые зөөжэ байха оньһон транспортёр гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүд бии. Юрэдөө хайшашан бүхэнэй ядахын сагта үдэртөө 30—40 хонидой нооһо абаад байгаа һаань, тус пункт үдэр соо 2000 гаран хонидые хайшалха дүүрэн аргатай.

— Харин мүнөө үдэрэй 500—600 хонидой нооһо арай гэжэл абанабди. Тиигээдшье хүсэд түхэлдөө орожо ядажал байнабди. Хажуугаарнь дүршэлтэй шадамар хайшалагшад хомор. Гол түлэб 14—15 наһатай һургуулиин үхибүүд хүдэлнэ. Түргэноор, һайнаар хайшалагты гэжэ тэдэндэ эрилтэ табиханьшье бэрхэтэй,—гэжэ пунктын начальник, зоотехник Никита Уланов хэлэнэ.

Хэрбээ энэ янзаараа хүдэлбэл, отделенингээ бүхы 20 мянган хонидой нооһые бүхэли һара соошье хайшалжа дүүргэхэнь бэрхэтэй болоно.

Тэрэшэлэн хонидойнгоо нооһо тон шанар муутайгаар абана. Хаража байхада, олонхи хайшалагшадынь дүршэл шадабари багатай дээрэһээ хонидой нооһые дээгүүр хиргажархёод, һүүлдэнь үлөөшыень дахин хайшална. Тиигэжэ нооһоной эгээл һайниинь — нарин утаһаниинь таһа хайшалуулагдана, богони болоно. Эсэстээ энээнэйнь үнэ сэнгынь ехээр хороно. Пункт соонь үбдэгсоо шорой бурьяжа байна. Газараар хаа хаанагүй адха адха нооһон тооһо шоройдо худхагдажа, гэшхэгдэжэ хэбтэнэ. Зарим хүнүүд хонидоо стол дээрэ хайшалхадаа, үргэлжэ нооһыень газарта хүрэтэр һанжуулна, тэрэнь таһаржа унана, гэшхэгдэнэ. Тэрэнээ арилганшьегүй, шоройтой заңдань тушаана. Багашаг үхибүүд хайшалагдаха хонидоо асархадаа, хойто хоёр хүлһөөнь газараар шэрэжэ, нооһоорнь шорой бурьяса хамуулһаар ерэнэ. Зариман хонидойнгоо арһа улаан шуһан болотор хайшалжархина. Хайшалагшадай олонхинь үглөөгүүр ажалдаа хожомдоно. Бүхэли үдэр соошье ёһоор, бүтээсэтэйгөөр хүдэлнэгүй.

Энэ пунктда дүршэлтэй бэрхэ хайшалагшад бии. Жэшээлхэдэ, хонишон Р. Иетушков, Н. Батодоржиева, Н. Балсанов, Г. Столбова гэгшэд оренбургынхидай аргаар хонидой хүлнүүдые уянгүй, сомсойлгожо һуулгаад хайшалхадаа, үдэр соо 40—50 хонидой нооһо һулахан абана. Харин тиихэдэнь олонхи хайшалагшад тус тустаа үдэрэй оройдоол 15—20 хонидой нооһо абадаг.

Совхозой бусадшье пунктнуудта баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Жэшээнь, Тасархай тосхондохи пунктда хорёод оньһон хайшатай агрегат хүдэлнэ. Теэд нэгэ отарын 500—600 хонидые аяар хоёр үдэр соо хайшалжа дүүргэнэгүй, тэдэнээ хооһоор хаажа байна.

— Би бүхы наһаараа хонишоноор хүдэлһэн хүм. Урдань гар хайшаар үдэр соо гушаад хонидой нооһо абагша һэм. Һүүлдэ оньһон хайшаар хайшалжа һураадшье, үдэртөө 30—40 хонидой нооһо абадаг байгааб. Һаяхан манай эндэхи пункт ошожо хараад, урмамни таһараа. Хонидой нооһые дээгүүр хиргана, эндэ тэндэнь үлөөнэ. Үнгэрхэдөө зариман арһыень улайтар хайшалжархёод, ямаршье эм түрхингүй, хүндэ харуулангүй, һэмээхэн һүрэгтэ табижархина. Энэ халуунда тэрэ шархань хубилжа, үтэжэ болохол. Ингэжэ байхадань юу харадаг хүтэлбэрилэгшэд гээшэб? Урдань хониндо шэмхэшье нооһо үлөөгөө һааш, шангаар зэмэлдэг бэлэйл. Халагни, нэгэ заа залуу һаа, хайша барижа хүдэлхэл һэм,—гэжэ 62 наһатай пенсионер Долсон Цыренова хэлэнэ.

Совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд нооһо хайшалалгада анхаралаа оройдоо табинагүй гэхэ болоо һаа, буруу. Главна зоотехник В. Н. Шантаханов, главна ветврач В. Н. Выборов, парткомой секретарь С. Ц. Гомбожапов хайшалалгын пунктнуудта үдэр бүхэндэ шахуу ябана, харана. Теэд дутагдалнуудынь үшөөл усадхагданагүй.

— Даб дээрэ муу, туранхай хонидойнгоо нооһо абажа, хайшалагшадаа һургажа байнабди. Тиимэһээ гээлтэ гараханьшье ехэ гайхалгүй,—гэжэ нүхэр Шантаханов хэлэнэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, бодото оролдолго гаргаад, зохихо хүдэлмэри ябуулаад байбал, эндэ дүршэлтэй шадамар хайшалагшад, илангаяа гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, хонишодой, механизаторнуудай дундаһаа яһала олон олдохо һэн. Энээн тухай совхозой директи, партком юундэшьеб бодомжолжо үзөөгүй.

Эдэ дутагдалнуудые түргэн усадхаагүй, саашадаа хонидойнгоо нооһо иимэ муугаар хайшалжа байбал, ехэхэн гарза хохидолдо орохонь хойо бэшэ.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

Зэдын аймаг.

ТҮРҮҮШҮҮЛТЭЙ ЗЭРГЭ...

— 70—80 модоной зайда модо шэрэнэбди. Харгы муу. Юрэдөө халаанайнгаа даабари дүүргээл һаа болоо юм бээзэ,—гэжэ Шабурай пунктын жолоошон Иван Ковалихин намтай хөөрэлдэхэдөө нэгэтэ һанаа амарханаар хэлэбэ. Залуу хүдэлмэришэнэй нигэжэ хөөрэхэдэ би һанаагаа зобоһондоо:

— Кубометршье үлүү модо доодо складта шэрэжэ асараа һаа баатаршалга гаргахаш,—гэжэ тэрээндэ ойлгуулхые хүсэбэб.

— Даабаряа дүүргээл һаа болоо. Намда мүнгэн шан хэрэгтэй бэшэ,—гэжэ тэрэм бүришье һүрхэй болобо.

— Ши бидэ хоёр жолоошод ха юмбибди. Нэгэ адли машинада хүдэлдэг зомди. Ингэжэ хэлэхэдээ яана гээшэбши. Шадал, мэргэжэл шамда бии. Машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, модо ехээр шэрэхые оролдыш,—гэжэ нүхэрэй ёһоор Иван Ковалихинда тиихэдэ хэлээ һэм.

Залуушуулай дунда тиимэ нимгэн эльгэтэй, аха заха нүхэдэйнгөө хэлэһэн үгэнүүдые сэдьхэл зүрхэндөө дүтөөр хадуун абадаг хүнүүд яһала олон. Иван Ковалихин тэдэнэй тоодо ородог гэхэдэ алдуу болохогүй.

Тэрэ хөөрэлдөөнэй һүүлдэ Иван тад ондоогоор ажалдаа хандадаг болоо. Түрүү жолоошодоор хамта гаражда ерэжэ, машинаяа һайн шалгажа үзөөд, хуушарһан детальнуудыень һэлгэхэ, шорой тооһонһоо сэбэрлэхэ. Тиимэһээ машинань халаанай үедэ эбдэрэнгүй хүдэлнэ. Иван Ковалихин даабаряа холо үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Залуу жолоошон байгша оной зургаа һарын даабариһаа гадуур аяар 500 кубометр модо доодо складта шэрээд байна. Мүн яһала ехэ түлишэ арьбалаа. Энэ тон һайшаалтай. Тэрэ мүнөө намтай уулзаха бүрөө «Егор абгай! Зүб лэ юумэ хэлэһэн байгаат. Оролдоһон хүн лэ амжалта туйлажа шадаха юм байна. Һайн ойлгооб»,—гэжэ хэлэдэг.

Үнэхөөрөө залуушуулда зүб заабари үгэхэ, һургаха, дахуулха талаар бидэнэй урда хүнлэтэй зорилго табигдана бшуу. Юу хэлэхэб даа, хорин хоёр жэл энэ леспромхоздо жолоошоноор ажаллажа байнаб. Юу хээхэниие үзэһэн, хараһан хүм. Олон лэ хүдэлмэришэдөөр нүхэсэн хүдэлһэн, зүһэмэг хилээмэеэ хубаалдаһан байхаб.

Манай леспромхоз «Забайкаллес» комбинадай эгээл томо предприяти гэжэ тоологдодог. Жэл соо 500 мянга гаран кубометр модо отолжо гүрэндөө тушаанабди. Иимэ ехэ модо бэлдэхын тула мэргэжэл һайнтай, ажалша бэрхэ зон бидэндэ хэрэгтэй. Эгээл тиимэһээ бидэнэр залуу хүдэлмэришэдые ёһотойгоор хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдонобди. Теэд тэдэндэ ганса үгөөр хэлэхэ бэшэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулха хэрэгтэй.

Намтай суг Александр Меленко хүдэлнэ. Тэрэ мүн лэ хэдэн арбаад жэл соо жолоошоноор хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэн. Энэмнай машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ яһала оролдодог. Тэрэнэй оролдолгые бишье дэмжэлсэн, машинадаа заһабари хэхэдэнь туһалалсагшаб. Машинадаа һайн харууһа хэһэнэй ашаар лэ бидэнэр машинаяа заһабарида оруулангүй 80.000 километрэй орондо 170 мянган километр ябуулнабди. Энээгээр һанаагаа амарнагүйбди. Үшөө 30 мянган километртэ заһабаригүйгөөр машинаяа ашаглаха гэжэ Александр Меленко бидэ хоёр шиидэнхэйбди. Тиихэдэ жэлэй эхинһээ хойшо 1700 килограмм шэнгэн түлишэ арьбалагдаа. Хахад жэлэй даабариһаа гадуур 1000 кубометр модон доодо складта шэрэгдээ. Эбтэй ажалай үрэ дүн иимэ һайн. Теэд энэ туйлаһан амжалтаяа арьбадхан, бүри ехэ модо доодо складта шэрэхэ гэһэн зорилго урдаа табижа, социалис мүрысөөндэ оролсоод ажаллажа байнабди.

Байгша оной даабариһаа гадуур 1000 кубометр модо доодо складта шэрэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан зомди. Теэд зургаа һарын хугасаа соо энэ зорилгоёо хүсэлдүүлбэ ха юмбибди. Жэлэй дүүрэтэр үшөөл 1000 кубометр модо даабариһаа гадуур доодо складта шэрэхэ арга бии гээд һанагдана.

Шабурай пунктын жолоошод бултадаа шахуу түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг юм. КРАЗ-214 түхэлэй автомашинада хүдэлдэг Еозас Якайтес Константин Роскляцов хоёр хахад жэлэйнгээ даабариһаа гадуур 1200 кубометр модо шэрээд байна. Харин Богдан Грушкогой экипаж 800 кубометр модо үлүү шэрээ. Түрүү жолоошодһоо жэшээ абажа хүдэлһэн бэшэшье олон жолоошод һайн амжалта туйлана. Эдэнэр бүхы амжалтаяа В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюуланхай. Тиимэһээ жолоошон бүхэн машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ, социалис мүрысөөндэ түрүүлэн гараха хүсэлэнтэйгөөр ажаллажа байна.

Түрүү хүдэлмэришэдэй хүсэл эрмэлзэлые нэгэн дуугаар дэмжэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллан, түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго Шабурай пунктын жолоошон бүхэн урдаа табинхай.

Е. ЧЕЛЕНКО,
Шулуутайн леспромхозой жолоошон.

Загарайн аймаг.

КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй залуушуулай хэрэгые эрхилдэг саг үргэлжын комиссиин түрүүшын заседани болобо. Тэрээндэ эмхидхэлэй асуудалнууд харагдажа, комиссиин гэшүүдэй уялганууд тодорхойлогдоһон байна.

Тус заседанида комиссиин 1969 оной дүүрэтэр бэелүүлхэ түсэб мүн лэ баталагдаа. Тус заседанида залуушуулай хэрэгые эрхилхэ талаар СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй дэргэдэхи са… үргэлжын комиссиин түсэб тушаа комиссиин гэшүү…, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр С. И. Иса… тобшоор мэдээсэл хэбэ.

ПАРТИИНА ХРОНИКО

ИНФОРМАЦИОННО БУЛЭГҮҮД

ХЭРЭН. Партиина ба политическэ информацине улам һайжаруулха зорилгоор КПСС-эй Түнхэнэй райком һаяшаг Толто, Түнхэн, Тооро, Жэмһэг, Туран тосхонуудта информационно кустовой бүлэгүүдые эмхидхэбэ. Бүлэг бүхэн 7—9 хүнһөө бүридэнэ. Эдэ бүлэгүүд өөһэдынгөө дэргэдэ коммунис хүмүүжүүлгын, промышленность ба хүдөө ажахын экономикын, КПСС-эй гадаадын политикын ба уласхоорондын байдалай асуудалнуудаар политическэ информаци хэжэ байха гурба-гурбан секцитэй юм.

Эдэ бүлэгүүд хүн зоной дунда политическэ информаци ябуулха зуураа, коммунистнуудһаа, ажалша зонһоо ороһон мэдээсэлнүүдые, дурадхал болон шүүмжэлхы ажаглалтануудые, нютагуудта боложо байһан һонин зүйлнүүдые согсолхо, шэнжэлхэ уялгатай. Удаань бүлэгтэ ороһон бүхы материалнуудаа КПСС-эй райкомдо, мүн эдэ тосхонуудта байгуулагдаһан партиина эхин организацинуудай секретарьнарай соведтэ мэдээсэжэ байха болоно.

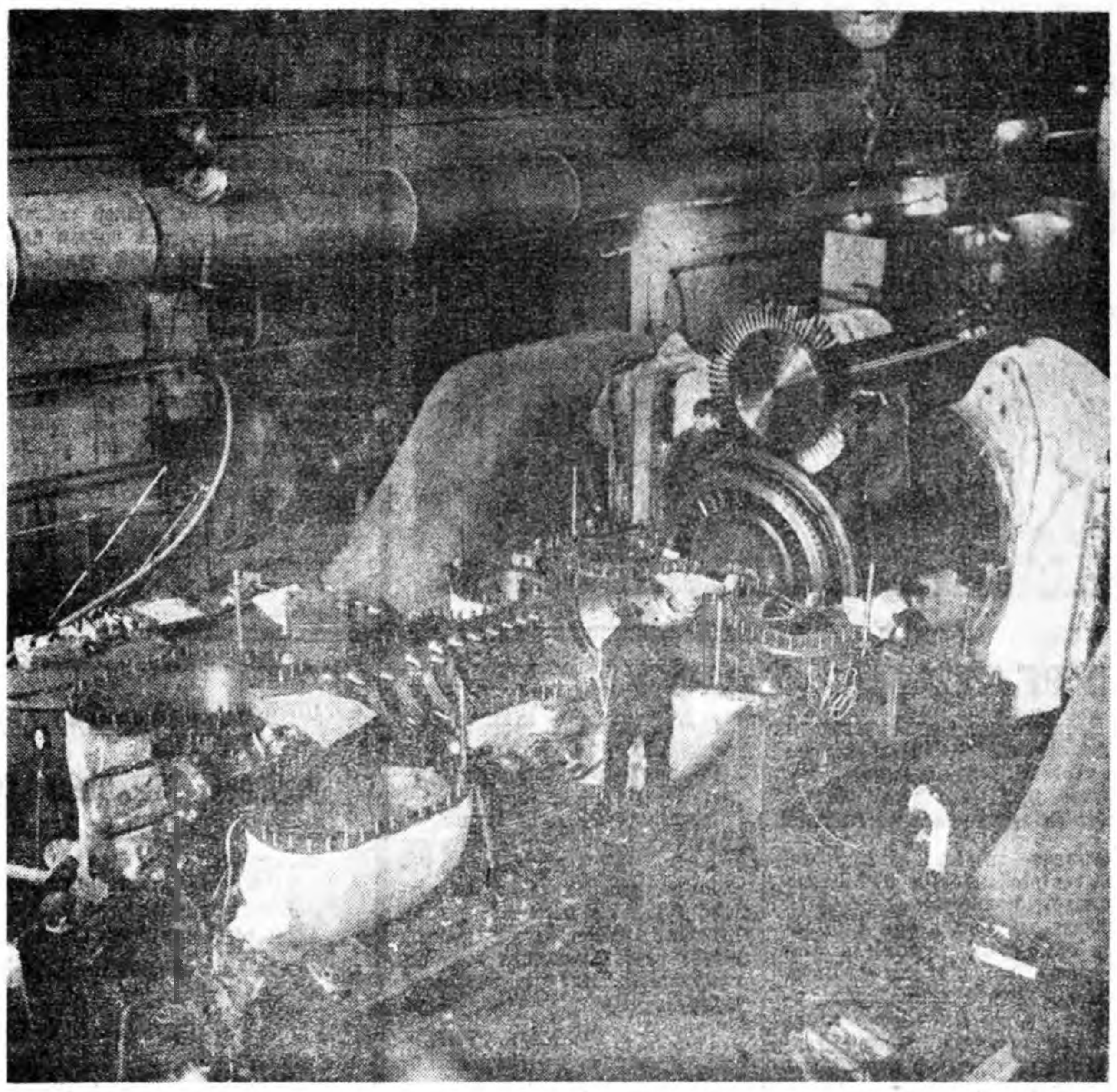
Информационно бүлэгүүдэй хүдэлмэрине КПСС-эй райкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн методическа, мүн секретарьнарай соведүүд хүтэлбэрилхөөр, захяа заабари үгэжэ байхаар тодорхойлогдонхой. Гадна КПСС-эй райком политинформаторнуудай сэг үргэлжын семинар эмхидхэнхэй. Энэ хэмжээн тэдэнэй ажал ябуулгада ехэ туһаламжа үзүүлжэ байха зүйл болоно.

И. ПОЛХОНОВ.
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ЛЕНИНГРАДАЙ ТУРБИНАНУУД

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ленинградтахи машина бүтээлгын Невскэ заводой коллектив газай турбинын түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг юм. Ленинградай хүдэлмэришэдэй бүтээһэн энэ продукци хододоо үндэр шанартай байдаг.

Мүнөө үеын заводойхид Иранай захилаар 15 турбина бүтээхын түлөө оролдожо байна. Энэ турбина бүхэниинь 10 мянган киловатт хүсэтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 10 мянган киловатт хүсэтэй турбинануудай хабсаралга түлэг дундаа.

АПН-эй фото.

КПСС-эй ЦК-гай 1968 оной Октябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ҮНДЭР УРГАСЫН ҮНДЭҺЭ

Саашадаа ороохо тарянай болон бусад ургамалнуудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ республика, хизаар, область бүхэнэй, мүн бүхы оронойманай экономикые түргэн хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалые улам һайжаруулха тон шухала арга нүхэсэл болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1968 он) Пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдэһэн байна.

Энэнишье гайхалтай бэшэ. Газар тариалан дээрэһээ ургаса ехээр абажал шадаа һаа, мяха, һү, үндэгэ болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүд орон доторнай улам элбэг дэлбэг болохо бшуу.

Энээниие хараада абажа, манай республикын колхоз, совхозууд ойрын хэдэхэн жэл соо ороохо тарянай болон бусад ургамалнуудай ургасые мүнөөнэйхиһөө 1,5—2 дахин шахуу дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табина.

Хэнэйшье мэдэһээр бүхы ургамалнуудай үндэр баян, тогтууритай һайн ургаса абадаг болохын тула газараа зүбөөр элдүүрилхэ, эрхим шанартай үрэһөөр тариха, ургасынь хойноһоо оролдосотойгоор харууһалха гэхэ мэтэ — газар тариалан һайнаар эрхилхэ бүхы түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ шухала.

Тиигэбэшье манай Буряадай республикын ажахынуудта һүүлэй 15 жэл соо ороохо тарянай, малай тэжээлэй ургамалнуудай абтаһан ургасын дунда зэргын хэмжээе хараһа үзэхэдэ, газар тариалан һайнаар эрхилэгдэнэ гэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, 1954—1968 онуудай туршада гектар бүриһөө дунда зэргээр 8,6 центнер ороохо таряан, тэрэ тоодо гектарай 9,7 центнер шэниисэ абтаа. Га бүриһөө 42,2 центнер хартаабха, мүн 68,7 центнер кукурузын силос хуряагдаһан байна.

Тиихэдэ хэрбээ 1954—1960 онуудай туршада гектар бүриһөө 7,5 центнер таряан абтаһан һаа, харин 1961—1968 онуудта гектарай дунда зэргээр 9,3 центнер ороохон хуряагдаа. Ондоогоор хэлэбэл, һүүлэй наймаан жэл соо колхоз, совхозуудта тариалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ гээшэ. Теэд бүхы орон дотор га бүриин 17 центнерһээ доошо бэшэ ороохо таряа хуряадаг болохо зорилгын табигдажа байхада, энэ абажа байһан ургасымнай хэмжээн мүнөөнэй эрилтэдэ яашье харюусанагүй.

Республика доторнай газар тариалангай үшөөл хангалтагүй муугаар эрхилэгдэжэ байһаниие нэгэ ниимэ жэшээ баримта элиршэлнэ. Бүри мүнөө хүрэтэр олонхи колхоз, совхозууд ямаршье севооборотгүйгөөр, ургамалнуудые һэлгүүлжэ тариха гуримые оройдоо сахингүй, ороохо таряагаа нэгэл газартаа 4—5 жэл удаагаар тарина.

Мүн һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ асуудал тоогдоногүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо бүхы шэниисын 90,4 процентнь сортовой үрэһөөр, бэшэнийнь муу шанартай үрэһөөр таригдаа. Тиихэдэ хартаабхын оройдоол 5 процентнь сортовой үрэһөөр таригдаа юм. Сортовой үрэһэнэйнь шанар баһал муу. Нёдондо таригдаһан бүхы сортовой үрэһэнэй 40 процентнь доогуур классай, ехэнхидээ дүрбэ-табадахи репродукциин байгаа. Тарилгын шанарта хүсэд хүргэгдөөгүй үрэһэн таригдана.

Яяр муу үрэһэ тарижа, ахир бага ургаса абадаг ажахынуудые тоолоо һаа, олон. Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз имагтал тарилгын шанарта хүргэгдэһэн, һайн сортовой үрэһэ тариһанай ашаар бүхы 3754 гектар тариалангай га бүриһөө 14,8 центнер ургаса хуряагаа. Харин тиихэдэ тэдэнэй хүршэ Инзагатын «Коммунизм» колхоз ургаха шадалаар муу, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тариһанһаа боложо, гектар бүриһөө мүнил 7,5 центнер ороохо абаа.

Һайн шанартай үрэһэ ургуулжа шадаагүй дээрэһээ республикын ажахынууд жэл бүри бүхыдөө 2 миллион үлүүтэй центнер таряа дутуу абана ха юм.

Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхозуудта минеральна үтэгжүүлгэ чһала горитойгоор үгтэдэг боложо байна. Теэд тарянай газарта наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ өөдэтэй гаргагданагүй.

Хэнэйшье мэдэһээр адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг манай республикын эрхэ байдалда наг шэбхэ ехээр суглуулжа, һайнаар хадагалха, зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Тиимэ гэтэр һүүлэй таба-зургаан жэлэй туршада колхоз, совхозуудта наг шэбхын багаар гаргагдадаг болоһониинь ямаршье үндэһэ баримтагүй. Энэ табан жэл соо (1961—1965 он) колхоз, совхозуудта бии байһан адууһа малһаа хамта дээрээ 11.800 мянган тонно гэхэ гү, али тариалангай га бүхэндэ 3,5—4 тонно хүртэхөөр шэбхэ сугларха ёһотой байгаа. Үнэндөө тариалан, сабшалан дээрэ 3664 мянган тонно гэхэ гү, али га бүридэ оройдоол 0,8 тонно шэбхэ зөөгдөө. Ондоогоор хэлэбэл, табан жэл соо аяар 8 миллион тонно шэбхэ хэрэглэгдэнгүй хосороо ха юм. Энээниие минеральна үтэгжүүлгэтэй жэшэжэ, мүнгэнэй сэнгэдэ оруулбал, 15 миллион түхэригэй үтэгжүүлгэ дэмы һалаһан болоно.

Тариалангай ургаса дээшэлүүлхэ бүхы түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэжэ, эрхим амжалта туйладаг ажахынууд республика доторнай олон. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз һүүлэй дүрбэн жэлдэ тарянай ургасые га бүриин 13,9 центнерһээ 17,7 центнер хүрэтэр дээшэлүүлжэ шадаа. Кабанскын аймагай Байгалай совхоз энэ үе соо тариалангай ургасые гектарай 11,8 центнерһээ 16 центнер хүрэтэр ехэ болгоо. Тус аймагта гансахан һүүлэй гурбан жэл соо тарянай ургаса урдахи дүрбэн жэлэйхиһээ га бүриин 3,6 центнерээр дээшэлээ. Мүн аймагуудай үрэһэ ургуулдаг участогууд баһал юрын ажахынуудта орходоо 2—3 дахин ехэ ургаса абана.

Мүнөө республика доторнай 23 тракторна болон тракторно-таряан ажалай бригаданууд «Газар тариалан эрхим һайнаар эрхилдэг бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ ороохо тарянай үндэр баян ургаса абана. Тусхайлбал, Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм», З... гай Ленинэй нэрэмж... зуудай бригаданууд ... дэ гектарай 16—2... ороохо ургуулдаг ю... саашадай оньһожор... зарим звенонууд га б... центнер хүрэтэр ного... маа ургуулдаг байна...

Зарим ажахынууд ... рилай муу байһанһаа... са абтаа, ган гасуур ... шалтадаг. Үнэндөө ... хан сагай уларил. ... эрхэ байдал зэмэтэй ... бар хожом болотор ... жа, шииг нойтон б... ургамал ногооной га... лээд бэрхэтэй байда... дуулхынь хажуугаар, ... ряа, бусад ургамал... гуулха агротехникын ... барине ёһоор дүүрг... гүй, ургасаяа хуряаха... хоролтодо оруулжа, ... гай хохидолдо ороно.

Эдэ бүхы жэшээ ба... юу харуулнаб гэхэдэ, ... публикын алишье нют... һо тарянай, бусад у... дай элбэг баян ургаса... га боломжын тон ехэ... элитээр гэршэлнэ.

Ц. ГАЛ...
Буряадай хүдөө ... туршалгын станцин ... хүдэлмэ...

РОССИДАХ... «АМЕРИКА... КОММУНА...

Ростовой областиин Сеятель тосхоной түүхэ табин шахуу жэлэй урда тээ эхилһэн юм. 1922 оной намар 88 американ хүдэлмэришэд ба фермэнүүд энд эрэһэн байгаа. Шалтадаг багажа зэмсэгүүдтэй гурбан трактор, ашаанай хоёр автомобиль, молотилка, табан станок, майхангууд болон хоёр жэлдэ хүрэхөөр продуктнуудые тэдэнэр түмэр замай Целина гэжэ станцида буулгаһан юм.

Эдэнэр хадаа залуу Совет республикын экономикые дэбжээлгэдэ хабаадалсахын тулада В. И. Ленинэй уряагаар һайн дураараа ерэһэн дүшэн отрядай нэгэн байһан юм. Дондо ерэжэ түбхинэгшэдэй олонхинь Сиэтл городой, тэрэ шадарай нютагуудай зон байһан юм. Тиихэ үедэ эндэхи ажалша зоной дунда империализмда эсэргүү һанал бодол ехээр дэлгэрэнхэй байгаа. Американ публицист Арт Шилдсэй гэршэлһэнэй ёһоор, «Совет засагай зэлжээтэ зорилгонууд» гэһэн В. И. Ленинэй зохёолой США-да 20 мянган хэһэг тиражтайгаар анха түрүүн хэблэгдэхэдэнь, Сиэтлэй хүдэлмэришэд үгаа түргэнөөр худалдажа абаһан байна бшуу. Тус зохёол эндэ «Советүүд хүдэлмэришэдэй түлөө» гэһэн нэрэтэйгээр барлагдаһан байгаа.

Нью-Йоркдо түрүүшын бүлэгтэй Огайо штадһаа нөөжэ гарагшад хамтарһан байха юм. Тэдэнэр хамтадаа Атлантиин далайе гаталжа, гэмгүй һайнаар Россида хүрэжэ ерээ. Сальска таланууд шадар Советскэ правительство хүдөө ажахын коммуна байгуулхын тулада 5.312 гектар газар нөөжэ ерэгшэдтэ таһалжа үгэһэн байха юм.

Урдын коммуна мүнөө ямар болооб, Россида американецууд ямараар ажаһуугааб гэжэ Сиэтлдэ гаргагдадаг газетэнүүдэй нэгэнэй гүйлтаар би хөөрэжэ үгэхэ ушартай болоһон байгааб. Сеятель тосхондо би һаяхан үшөө дахин ошожо, мүнөөнэй Сальска районой XXII партиина съездын нэрэмжэтэ колхозой түбэй бууса дээгүүр ябаһан байнаб.

Ажахын газар, үһаниинь урдынгаа хэм соо үлөө, зүгөөр тэрэнэй экономико бүри бэхижээ, тарияшад һурагүй баян дэлгэрээр ажаһуудаг болоо. Газар тариалан бүри болбосоноор эрхилдэг болоһонойнтоо ашаар колхоз ургасые хоёр дахин дээшэлүүлжэ, гектар бүриһөө 20-25 центнер ороохо сохижо абана. Гандадаг талада урдань үмсын тарияшад 6—7 центнер ургаса хурлажа абадаг байгаа. Харин ургасые 20—25 центнер хүрэтэр мүнөө дээшэлүүлһэн ушар ехэ туйлалта болоно гээшэ. Мяха, һү, үндэгэ абалга олэ дахин нэмээ. Кооператив миллион үлүүтэй түхэриг олзо жэлэй турша соо оруулдаг.

Колхозой экономикын, тэрэнэй бюджетэй ургалта тосхоной шэнжэ түхэлые хубилгаха, тарияшадай ажаһуудалые һайжаруулха арга олгоо. 500 гэрэй дунда гансахан лэ хуушан гэр үлөө: ганса бэе үбгэжөөл түрэл хананууднаа хахасахые хүсөөгүй. Тосхон хүсэд болбосон зохид түхэлтэй болгогдонхой. Колхозникуудай хубиин мэдэлдэ 30 хүнгэн автомобиль, гурбан зуу гаран мотоцикл бии.

США-һаа зөөжэ ерэһэн бүлэг 11 оныоо үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө, тэрэ тоодо һүүрин американецуудһаа бүридэдэг байгаа. Тэдэнэй олонхинь Россида үндэр наһатай болотороо ажаһуугаа. Коммунын түрүүшын түрүүлэгшэнэрэй нэгэн Карл Мателла колхозой тусхай пенси абадаг байһан юм. Зөөжэ ерэгшэдэй дундаһаа мүнөө гурбан хүн мэндэ һуудаг.

Урдын тракторист Семен Гришкевич гуша гаража ябахадаа, Дондо ерэһэн байна. Тэрэ мүнөө жэлдэ 80 наһатай болохо. Американ ажалшадай зүгһөө Октябриин революциин ямар ехээр һайшаагдаһан тухай тэрэ дурдадаг.

— Революци, тэрэнэй вождь Владимир Ильич Ленин тухай мэдээсэл бүхэн манай сэдьхэл ехээр хүдэлгэдэг һэн. Зүгөөр Россида болоһон ушарнуудай удхыень американ хүдэлмэришэдтэ Ленинэй эльтээһэн бэшэгэй США-да хэблэн гаргагдахадань, тэрэниие уншахадаа би ойлгожо абаһан байгааб гээд Гришкевич хөөрэнэ.

Коммунарнууд ехэ дэбжэлтэтэйгээр социалис ажахы байгуулаа. Түбхинэгдөөгүй газарта бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байһаниинь ойлгосотой. Хэһэн ажал хэрэгынь бултанда шэнэ байгаа. Зүгөөр хүнүүд хамтынгаа ажалай үрэ дүнгүүдые байн байн ашаглажа эхилһэн байха юм. Коммуна дүтэ шадарай үмсын тарияшадта залуурша боложо үгэһэн байха. Коммунын жэшээ дээрэ тэдэнэр ленинскэ кооперативна түсэбые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлээ. Хүдөө ажахын машинануудаарнь тарияшад илангаяа ехээр һонирходог байгаа. Индустриализациин эхилхын урда тээ Росси тарияшадые бултынь техникээр хангажа шадахагүй байгаа бшуу. Тиихэдэ Ленин 100 мянган трактор тухай шэбшэн һанажа һуудаг байһан юм.

...Гришкевич Катерина гэжэород басага һамга абаа.

— Ехэ хүбүүн Борис Москвада часай заводой инженерээр хүдэлнэ. Басаган Валентина һү-һаалиин фермэдэ һаалишанаар ажаллана. Тэдэнэр өөһэдэйн бүлэтэй болоод, һайнаар ажаһуудаг,—гээд үбгэн коммунар хөөрэнэ.

Эзэнэй уряалаар би тэрэнэй гэртэ ороob. Аятай зохид таһагууд соонь һайн мебель табигданхай, ариг сэбэр. Үбгэ һамган хоюулан пенси абадаг, ямаршье юумээр дуталдаггүй. Эзэн үшөөл бэе һайтай дээрэһээ, үрэ жэмэстэ модонуудайнгаа садай хойноһоо харууһалдаг, сэсэгүүдые таридаг, буусынгаа газарые жэшээтэ һайнаар барижа байдаг.

Коммуна байгуулха түрүүшын хиришсэнүүдые филипповичнүүдэй бүлэ табилсаһан юм. Эгээ бага хүбүүниинь Георгий тиихэдэ 12 наһатай байгаа. Тэрэ ород һургуули дүүргэжэ, экономическа эрдэмтэй болоо, мүнөө колхозой главна бухгалтераар хүдэлдэг. Георгий Россида золтой хүбитайгаар ажаһууна. Тэрэнэй хүбүүн дипломтой мэргэжэлтэ болоо, хүдөө ажахын артелиин главна инженерэй тушаалые даадаг. Таиси басаганиинь — хүдөөгэй магазинда наймаалагшаар хүдэлнэ.

Филипповичүүдэй бүлын наһа түйсэһэн гэшүүдынь хамтадаа дунда зэргээр 600 түхэриг һара соо олодог байна. Тэдэнэр коттедж баряа, «Волга» гэжэ маркын автомобиль худалдажа абаа.

Коммуна эрхим һай... колхозой мүнөөнэйхиин ... никэтэй болохобти гэжэ... жашье шадахагүй байгаа... хы 50 тракторта́й, тар... 14 комбайнтай, 26 ав... бусад хүдөө ажахын ма... лон багажа зэмсэгүүдтэй... тэхи хүшэр хүдэлмэри ... һожоруулагданхай. Шэнэ... никэ хүдөө ажахын ... шэнжэ түхэлые хубилга...

Колхозникууд заатагүй ... лин хүһөөр хангагдадаг... римдаа промышленностиин ... ришэдэй олзоһоо ехэ бай... радаа механизаторнуудта ... гээр 130—140 түхэриг, ... —120—130 түхэриг ү... бүлэ бүхэн гектарай ... хуби хэмжээтэй газар х... ладаг байна. Тэдэнэр б... райнгаа газар дээрэ ово... мэс, винотрад ургуулдаг, ... хонуудые, шубуу тэжээдэ... хубаарилагдалагүй фонд... шэгүй ехээр ургаа, сэбэр... болоо. Электрын алшэ хүс... вод хэрэглэһэнэй түлөө, ... саадуудта багашуулые ... һэнэй түлөө гаргашануу... ратив өөрөө даажа абанх... хүдэлмэриин үедэ кол... түлөөһэгүй обед үгтэдэг.

Дээрэ хэлэгдэһэн бүх... үшөө юу нэмээжэ хэлэх... дэ, колхоз өөрынгөө гарга... хы эрдэмэй ба хүүгэдэй ... һургуулинуудые. ажаһуу... лаар хангалтын комбина... нууд болон клубуудые ... ажахыда «Коммунис ажал... гэһэн нэрэ зэргэ Ростов... дотор түрүүлжэ олгогдоһон...

Оскар Генрихсон мэн... коммунарнуудай һүүлшы... лоно. Фин эмигрант байһ... сон Вашингтон штадта ө... мэтэй байгаа, тэндэ 21 ж... һуугаа. Мүнөө Генрихсон ... тай. Үбгэжөөл тухай тэрэ... ган Айли, хүрьгэн Арви һ... бижа байдаг. Энэ бүлэ Ам... түрэлхидтээ бэшэгүүдые ... Россидахи ажабайдал тухай... үгэдэг.

Эдэнэрэй ажабайдал ... байгаа. Энэ эбтэй эсэй, ... бүрин хангагдангаар ажаһу... саганиинь автодорожно ... дүүргээд, инженер-эконо... һон байха юм.

— Колхоз тухай юу ... даха байнат? — гээт би ... асуугааб.

— Баян ажахы. Эндэ ... час соо ажал хэдэг байһа... һуудалай ба коммунальна ... тинууд гэр доторой ажал ... үгэдэг. Гэртээ хилээмэ бар... нэй болинхойби, тосхон... карни бии. Үхибүүдэй харт... гэн болонхой. Тэдэнэр һ... оротороо, хүүгэдэй саадууд... жүүлэгдэнэ...

Американ коммунарнууд... ниинышье оорынгоо хүбэ ... хай гомдожо шэдахагүй бай... дүүдэй залуу Республикые ... ха үедэ тэдэнэр бултантай ... хэшээлнүүдые дабажа гар... риальна бэлигүүдые, ма... эрхэтэдтэ олгогдоһон соци... люу һайн байдалые бүт... арадтай хамта аштадалсан...

Петр ЯШ...
АПН-эй корреспо...

КОНКУРСООР ШАЛГАРАГШАД

Эрхим мэргэжэлтэдые элирүүлхэ конкурснууд предприятинуудта үнгэргэгдэдэг. Эрхим токарь, слесарь, гагнуурша гэһэн тусхай нэрэ зэргэтэй болоһон түрүүшүүл промышленна предприятинуудта олон юм.

Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ зорюулагдаһан конкурс-харалга Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада энэ хабар соносхогдоо һэн. Түрүүшын кварталай даабари үлүүлэн дүүргэһэн, һайн шанартай продукци бүтээдэг үйлэдбэриин түрүүшүүл конкурс-харалгада хабаадалсаха эрхэтэй болоһон.

Манай цехэй 14 эрхим сэмбэ нэхэгшэд конкурсдо хабаадалсаа. Эдэнэр сэмбэ нэхэлгын мэргэжэл һайнаар шудалһан, үйлэдбэриингөө даабари һара бүхэндэ 108—115 процент дүүргэдэг, эрхим һайн шанартай продукци бүтээдэг түрүүшүүл юм.

Табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхэ мүрысөөндэ һайн үрдүн туйлажа байгаа сэмбэ нэхэгшэд гурбан жэлэй даабариһаа гадуур ехэ продукци бүтээгээ. Жэшээлхэдэ, А. Придорожная гурбан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 2968 метр, Л. Королева 2844 метр, А. Полянская 2640 метр сэмбэ нэхэһэн байна. Мүн З. Ключникова, Е. Медведева болон бусад түсэбһөө гадуур ехэ продукци бүтээн гаргаа.

Нэхэлгын станогые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, утаһа таһалангүй нэхэхэ, челнок түргөөр һэлгэхэ шадабари сэмбэ нэхэгшэд харуулаа.

Конкурсдо шалгаржа гараашад 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи һуури эзэлээ. 1-дэхи һуури эзэлһэн хоёр түрүүшүүл 70—70 түхэригэй шанда хүртэһэн байна. Мүн 2-дохи һууриин хоёр шан, 3-дахи һууриин гурбан шан тогтоогдоһон байгаа.

Сэмбэ нэхэгшэд Зинаида Ключникова, Любовь Королева 1-дэхи һуури эзэлээ. Александра Полянская, Александра Гриф 2-дохи һуурида гараба. Евдокия Медведева, Тамара Антонова, Анна Придорожная 3-дахи шатын шанда хүртэбэд.

Дүй дүршэлтэй, ажалай түрүү онол арга шудалһан сэмбэ нэхэгшэдтэ эрхим мэргэжэлтэ гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Д. ЛЮБОВНИКОВ.
нэхэлгын цехэй начальник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конкурсдо шалгаржа, хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн эрхим сэмбэ нэхэгшэд (зүүн гарһаа) Александра Полянская, Александра Гриф, Зинаида Ключникова, Анна Придорожная, Любовь Королева.

М. МОКРОВОЙ фото

ТАБАН БЭРХЭШҮҮЛ ХУДАГ МАЛТАНА

Түнхэнэй аймагай машинно-мелиоративна станциин (ММС) хүдэлмэришэд В. И. Спольник, И. С. Зверев, С. М. Шубин, Я. Д. Шархашов гэгшэдһээ бүридэһэн бригада хүдөөгэй ажахынуудта худагуудые малтадаг ажалтай юм. Машина, техникээр хүсэд хангагданхай. Энэ бригадые бэрхэ хүдэлмэришэн А. С. Зверев хүтэлбэрилдэг.

Александр Зверев, тэрэнэй нүхэд аймагай колхоз, совхозуудай олохон фермэнүүд дээгүүр худагуудые малтажа, малшадые баясуулһан, тэдэнэй магтаал, һайшаалда хүртэһэн гээшэ. Хэһэн бүтээһэн ажалаараа коллектив сооһоо түрүүлжэ, суурхажа эхилһээр үнинэй. Жэлһээ жэлдэ, һараһаа һарада түсэб, даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ ябадаг И. С. Зверевэй бригадын гэшүүд олон дахин Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ шангуудта хүртэһэн байна. Өөрөө нүхэр Зверев алтан часыгаар шагнагдаһан юм.

Нүхэр Зверевэй бригадын гэшүүдэй хүсөөр аймагай колхоз, совхозуудта сэбэр уһатай 60 худаг малтагдаа. Саашадаа үшөөшье олоор малтагдаха.

Мүрысөөтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэньшье эдэнэр аршэ хүсэеэ бүри шангадхажа, һайнаар хүдэлнэ. Хуурай-Һубагай фермые уһаар хангаһанайнгаа һүүлдэ тус бригадынхид баригдажа байһан теплицын худаг малтажа байнхай.

Б. БИРБАЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН

Арадай Хиналта

№ 39

ТҮСЭБЫНЬ ТОДОРХОЙ, ХЭРЭГЫНЬ БҮТЭЭСЭТЭЙ

«СССР-тэхи арадай хиналтын зургаанууд тухай Дүримые» бодото ажал ябуулгадаа хүтэлбэри болгон, республикымнай предприяти, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай хиналтын бүлэг, постнууд һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ улам һайжаруулжа байһанаа бодото хэрэгээрээ гэршэлнэ.

Эндэ жэшээ болгон, Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой арадай хинагшадай хүдэлмэри дээрэ тогтолтой.

Совхозой түб бүлэгһөө гадна, отделени, бригадануудай 6 бүлэг, 12 саг үргэлжын постдо 118 түрүү хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд арадай хинагшын хүндэтэ уялга һайн дураараа бэелүүлнэд. Эдэнэрэй тоо урда жэлэйхиһээ горитойхоноор олошороо, шанар шэнжэнь нилээд һайжарна.

Хүдэлмэришэдэй хамтын суглаанууд дээрэ арадай хинагшадай хэһэн хүдэлмэриин тоосоо шагнан, пост, бүлэгүүдыень шэнээр һунгахадаа, тэдэнэрэй мүнөөнэй хүдэлмэридэ һайн һуури табиһан байгаа гэхэдэ алдуугүй. Юундэб гэхэдэ, совхозой эдэбхитэйгээр ажалладаг, дүй дүршэлтэй нүхэд, шухала участок бүхэнэй коллективһээ найдалтай түлөөлэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд арадай хинагшадаар дэбжүүлэгдэһэн байна. Тиин совхозой ажал хүдэлмэриин шухала һалбари бүхэндэ шадабари, мэргэжэл ехэтэй нүхэдһөө бүридэһэн хэдэн секцинүүд байгуулагданхай. Богонёор хэлэхэдэ, бүлэг, пост, сектор бүхэн урдахи зорилгоёо һайн мэдэхэ, зонине эмхидхэн хүдэлгэхэ шадабаритай, нүхэдтөө хүндэтэй хүнүүдһээ бүридэһэн байна.

Арадай хинагшадай хүсэлэл оролдолгые шухала болоһон гү, али үшөө шиидхэбэреэ олоодүй асуудалнуудта шэглүүлэн элсүүлхын тулада хүргэһэнэйнгөө түлөө ялада унаһан, совхозой ахалагша агроном, отделениие эрхилэгшэ мүн лэ харюусалгада хабаадуулагдаһан байна.

Урда тээнь хэлсэгдэһэнэй ёһоор, арадай хинагшад совхозһоо тоһоной заводто ородог һүнэй шанар шалгадаг юм. Һаяхан Баян-Булагай һаалиин гүүртэһээ муу шанартай һүн ерэнэ гэжэ дуулдаба. Энэ дохёое арадай хинагшад дары анхаралдаа абажа, ямар байдалда һаалишад

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛЬӨӨ

эртэнһээ бодомжолжо табиһан түсэб ехэ удха шанартай гэжэ совхозой арадай хинагшадай түб бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Раднатаров хэлэдэг.

Совхозой арадай хинагшадые толгойлдог бүлэгэй һүүлэй үедэ ябуулһан бодото хүдэлмэритэйнь танилсаад байхада түрүүлэгшын хэлээшэ зүйтэй.

Агротехникын эрилтэ хэр зүбөөр бэелүүлэгдэнэб гэһэн асуудалда хинагшадай гол анхарал хабарай тарилгын үедэ хандуулагдаһан. Отделени, таряан ажалай, тракторна бригада бүхэндэ газар элдүүрилгын, үрэһэ хаялгын хойноһоо хёрхоор шалгажа байха саг зуурын пост хүдэлөө. Урда жэлэйхидэ орходоо энэ жэлэй хабарай тарилгын хүдэлмэри шанар һайнтайгаар, эмхитэйгээр үнгэрөө гэжэ ажалай дүн, ургасын жэгдэ һайн гараса гэршэлнэ.

Арадай хинагшад ямар нэгэн дутагдалтай ушарбал, зохихо хэмжээ дары абхуулдаг байгаа. Совхозой хоёрдохи отделенидэхи складта орооһоной гутажа байһаниинь элирүүлэгдээд, түргэн хэмжээн абтаа һэн. Отделениин агроном таряашадта хинялта мууса хэһэнэй, түһа багаар үнеэдээ һаадаг бэ, һүнэй шанар юунһээ мууданаб гэжэ гүйсэд элирүүлхын тулада тэдэнэр фермэдэ ошожо шалгаба.

Һаалишад өөһэдөө гол түлэб гэмтэй байба. Юун бэ гэхэдэ, зарим һаалишад үнеэдээ һаахынгаа урда тээ дэлэнгыень угаадаггүй, һүнэй амһарта һаланаар байлгадаг байба. Отделениин хинагшад сэхэ фермэ дээрэнь өөһэдынгөө заседани татажа, ажалдаа һалан муугаар хандадаг һаалишадые нүхэдэйнь нюур дээрэ нилээд галхааһан, шүүмжэлһэн, зарим нэгэндэнь донгодолго соносхоһон байна. Тэрэнһээ хойшо тус фермэдэ ариг сэбэр наринаар сахигдана, һааһан һүнэйнь шанар ходо һайн сэгнэлтэтэйгээр заводто тушаагдадаг болоо.

Зунай үедэ һү һааһаар хүргэхэ, гашалангир багатайгаар заводто тушааха арга нүхэсэл бүхы һаалиин гүүртэнүүд дээрэ хангаха тушаа совхозой арадай хинагшад хабар эртэнһээ хойшо ехэхэн оролдолго гаргаа. Бүхы фермэнүүд дээрэ һү хүргэхэ һэрюун газарнууд түхеэрэгдөө. Нэгэ зарим гүүртэнүүд дээрэ мүльһэнэй склад баригдаһан, хүйтэн булагай уһанда дүтэ шадархи фермэнүүдтэ һү һэрюусүүлхэ нүхэнүүд булагай һабада малтагдаад, бидонтой һүн тэндэ табигдана. Холын нэгэ гүүртэдэ совхозой дирекци холодильник абажа тодхоо.

Һүнэй ганса шанар тухай бэшэ, хэм хэмжүүрэйнгээ талаар хэр ехэ ургалта үгэнэб, үнеэдэй үдэрэй, һүниин бэлшээри ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэжэ арадай хинагшад ходо шалгажа байдаг юм. Зунай һаранудта үнеэн бүриһөө 1 мянга литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэһэн социалис уялгануудаа совхозой һаалишадай бэелүүлхэ хэрэгтэ тодорхой туһаламжа үзүүлэн, тэдэнэр өөһэдынгөө хубитые энэ ехэ хэрэгтэ оруулалсана. Нэгэ үгөөр тодорхойлходо, совхозой арадай хинагшад шухала хүдэлмэриин халуун хаһада тон эдэбхитэйгээр оролсодог юм. Эгээ мүнөө үедэ, хонидой нооһо хайшалалгын хаа хаанагүй эхилээд байхада, пункт бүхэндэ өөһэдынгөө саг зуурын пост байгуулаад, хайшалалгын эмхидхэл, шанар, ябаса гэхэшэлэн, тэндэхи бүхы хүдэлмэрине үдэр бүриин хёрхо хиналта доро абанхай.

Совхозой арадай хинагшадай хүдэлмэриин урагшатай ябадалда ажахын түбэй бүлэгэй түрүүлэгшэ Цырен-Доржи Дашиевич Раднатаровай өөрынь хубита ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Гол хүдэлмэриингөө хажуугаар арадай хинагшадые эмхидхэн хүдэлгэхэ хүндэтэ уялгаяа Цырен-Доржи Дашиевич нарин нягтаар, ехэ бүтээсэтэйгээр дүүргэдэг. Хүдэлмэритэйнь халташье һаань танилсахын тула, тэрэнэй дневнигые ираад үзэлтэй. Областной комитедээр хэблэгдэһэн арадай хинагшадай бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй хүтэлдэг дневник соонь иимэнүүд богонихон тэмдэглэлнүүдые уншанабди. «Дүрбэдэхи отделениин сабшалан дээрэ гаргагдаһан шэбхэ нэгэ жэгдээр тараагдаагүй байба. 5—6 хоногой дотор энэ дутагдалаа усадхахабди гэжэ отделениие эрхилэгшэ үгэсэ үгэбэ. 7 хоноод шалгахада, хэрэг бүтэһэн байба». «Хүндын тарялан дээрэ трактористнар нүхэд Аюшеев Бутин хоёр газар далантайгаар хахалһан байба. Тэрэ доронь тракторнуудыень зогсоолгоод, плугуудынь шалгажа, зохихо руунь тааруулгабаб. Хахалалгын шанар эли бодо һайжарба. Таряалангай заха, үзүүр дахин хахалуулжа заһуулбаб. Аюшеев Бутин хоёрой һалан муугаар ажалдаа хандажа ябаһан тухайнь бригадын гэшүүдэй үдын забһарлалгын үедэ соносхобоб. Тэрэ хоёрой нүхэдэйнгөө урда улайжа, сайжа байхадань өөһэдтэнь, бэшэндэшье һургаал болоо бэзэ». «Хабарай тарилгын дүн гаргахада, хүдэлмэриин шанар урданайхиһаа һайн байгаа. Эндэ арадай хинагшадай, түрүү трактористнуудай ашые тэмдэглэлтэй гэжэ совхозоймнай директор нүхэр П. Г. Соболевой магтахадань, баясамаар байба». «Түйлаһаараа һанаагаа амаршаха болоо һаа, юумэн хойгошохо жэшээтэй, аюултайшаг гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр үшөөл эдэбхи багатайгаар хүдэлнэбди, зонойнгоо найдабари гүйсэд харюулжа шаданагүйбди гэжэ һаяхан үнгэргэгдэһэн бүлэгэйнгөө заседани дээрэ хэлээб».

Түйлаһанаараа һанаагаа амархагүй. Иигэжэ сэдьхэжэ, нүхэр Раднатаровай толгойлдог арадай хинагшад улам бүри даамгайгаар, аша үрэ ехэтэйгээр совхозойнгоо хүгжэлтэдэ хамһалсан, саашадаа хүдэлхэ байһандань батаар этигэгдэнэ.

А. СТРЕКАЛОВСКИЙ,
Бурлядай республикын арадай хинагшадай комитедэй инспектор.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ЭМХИНҮҮДЭЭР

...НАЙ ЭЛДИНДЭ НАЙДАНАБ ГЭЭД...

...когоондо малые ...бүдэнээр гаргабал, зунайнь хабараг ааб даа һанаха гэнэтэй. ...точные Сагныэ ...ой, Саянай совфермэнүүд дээрэ ... һарын туршада ...ой эбэртэ бодо 100 гаран хонин, ... олохон гахай. ...орин гол түлэб ...най муугаа гар. Энэ горитой хо... ушар шалтагаа ... арадай хинагшад ...жэ, малай үхэл ...ха тодорхой хэм... ...үдые ажахынуу... хүтэлбэрилэгшэнүү... дээр дары абхуулаад, гарза тохёолдуулһан гэмтэ нюурнуудые харюусалгада хабаадуулха тухай Түнхэнэй аймагай захиргаан зургаануудта һанамжаяа оруулаа.

* * *

Яруунын аймагай арадай хиналтын комитет ээлжээтэ заседаниияа Гүндэ тосхондо үнгэргэбэ. Тэндэхи совхозой II отделениин зоотехник М. Н. Болдоев, ветфельдшер Ю. Н. Дашиев гэгшэд шэнэ түл бүридхэлдэ абаха, гарзалһан мал тушаа акт табиха ёһо гурим хазагайруулдаг байһандаа арадай хинагшадай урда харюусаха баатай болоо. Тэдэнэрэй үүдхэһэн хуурмаг ябадалнуудһаа нэгэ жэшээ дурдахаар. Агбан Цыдыповэй гүүртэдэ гарзалһан 7 тугал тушаа совхозой дирекцидэ дуулгангүй нюугаад, бүридхэлдэ абтаагүй нарай тугалнуудаар тэдэнээ бүглэһэн зэмэтэй. Малшан Васильевагай харууһалжа байһан тугалай гарзалхадань, малай эмшэдтэ хэлэнгүйгөөр тэрэнээ түргөөр газарта булаха гэжэ зоотехник Болдоев Васильевада дурадхаһан байна.

Совхоздо ушаруулһан хохидол тэхэрюулхын тула зоотехник М. И. Болдоевһоо нэгэ һарынь салин дɑража абаха, ветфельдшер Ю. Н. Дашиевта шанга донгодолго соносхоод, саашадаа ажал хэрэгтээ хазагайралга гаргабалынь, хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхэ гэһэн тогтоол арадай хиналтын комитет баталан абаа.

Харууһанай мууһаа мал гарзалуулһан гэмтэ хүнүүдээр малай толгойн бодхоолгохо тушаа хэмжээ абахыень Яруунын совхозой дирекцидэ дурадхагдаа.

...УРЯА БЭШЭГЭЭР ХАНДАБА

...урдахи зорилгонуудаа эрхим ...аар бэелүүлжэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэ...ой түрэтэйгөөр угтаха гэһэн ... Хориин аймагай арадай хинагшад абаһан юм. Һаяшаг Анаагай совхозой арадай хиналтын ...гүүдэй, постнуудай гэшүүд ...лжа, социалис уялгануу...аа хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ ...һан тушаа зүбшэн хэлсэбэ.

Арадай хинагша гэһэн хүндэтэ ... зэргэдэ хүрэмэ байхын ту...нэн түрүүндэ бүлэг, пост...ай гэшүүд ажалдаа жэ... харуулха зэргэтэйбди гэжэ ... уялгалһан юм. Энэ талаар ...агшад хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ, ...дэлмэришэдэй түрүү зэргэдэ ...на.

Гурбадахи отделениин арадай ...алтын бүлэгэй түрүүлэгшэ ...об Табхаевич Тагаров юм. ...энэй өөрынь даадаг хониной ...рада зуун эхэ хонин бүриһөө ... хурьган түлжүүлэгдэнэ. Мүн ...отделениин һаалишадые социалис мүрысөөндэ уряалһан һаа...н, арадай хиналтын постын ...үн нүхэр Д. С. Сахиляева зур... һарын туршада үнеэн бүри... 830 литр һү һаагаа. 200 гектар газар бургааһа модон... сэбэрлэжэ, суута луговод нү... Т. М. Лушников шэнэ сабша... эдэлгэдэ оруулжа, һайнаар ...аба. Тиигэжэ отделениин уһа...дыг сабшалангай талмай ...тойхоноор нэмээбэ. Энэ мэ... оролдосотой габшагай хү...мэриин жэшээ харууһан арадай хинагшадые дурдаха болоо ..., Анаагай совхозой алишье от...лениидэнь олон.

Бүлэг болон постнуудайнгаа ...дэлмэри эдэбхижүүлхэ, үргэд...хэ талаар илангаяа энэ хабар... хойшо, арадай хинагшадай ...ооото-һунгалтын суглаануудай ...улээр, Анаагай совхозой эдэб...эд ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа ...нхай гэжэ суглаанда тэмдэг...дээ. Хабарай тарилга эмхи...гээр, һайн шанартайгаар үн...гэхэ тэмсэлдэнь совхозой меха...заторнууд, таряашадта, газарай ...жүүлгэ, уһалалгые даамай...р ябуулха хэрэгтэнь луговодта тодорхой туһаламжа арадай хинагшадай зүгһөө яһала хүргэгдөө. Жэшээлэн хэлэхэдэ, сабшалан сэбэрлэхэ, шэбхэжүүлхэ зорилгоор арадай хинагшадай үүсхэлээр үнгэрһэн хабартаа үргэнниитын воскресинүүд эмхидхэгдэһэн юм. Мүнөө хониной нооһо хайшалалга эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухайда хинагшад ехэхэн оролдолго, үүсхэл гаргажа байнхай. Хайшалалгын ябаса, хүдэлмэриин шанар, нооһоной ямараар илгагдахые хинан шалгаха пост пункт бүхэндэ байгуулагдаа. Постын гэшүүдээр коммунистнууд, комсомолшууд томилогдоо. Тэдэнэрэй олонхинь өөһэдөө нооһо хайшалалгын пункт дээрэ сэхэ ажалтай. Ажаллажа байха, амарха хоорондоо тэдэнэр хинагшынгаа үүргэ дүүргэдэг байха юм. Али нэгэн дутагдалай элирүүлэгдэбэл, тэрэ доронь усадхахын тулада эрид хэмжээн абтана.

Энэшэлэн эдэбхитэй арадай хинагшад ниитын малай зунай бэлшээри зүбөөр ашаглаха, набшаһата болон бусад нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ, үбһэ хуряалга эмхитэйгээр үнгэргэхэ болоод бусад хүдэлмэринүүдэй халуун хаһада бултадаа хабаадаха, совхоздоо али болохо туһаламжа үзүүлхэ-талаар арадай хинагшадай урда тодорхой зорилгонууд табигдана. Тиин саашанхи зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада юу хэхэ, хайшан гэжэ хүдэлмэреэ эмхидхэхэ зэргэтэйбибди гэжэ Анаагай совхозой хинагшад дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээд, ажал ябуулгаяа улам аша ехэтэйгээр эрхилэе гэжэ Хориингоо аймагай бүхы арадай хинагшадта хандаба.

Анаагай совхозой арадай хинагшадай Хандалга бэшэг хаа хаанагүй халуунаар угтан абтажа, Ленинэй ойн баярта жэлые шэнэ амжалтатайгаар угтаха гэһэн социалис мүрысөөн аймагаймнай арадай хинагшадай дунда мүнөө шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байна.

Г. САНЖИЕВ.
Хориин аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

О

Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо сабшалан уһалалгын хүдэлмэридэ үдэр бүриин анхарал хандуулагдана.

Колхозой ахалагша агроном, арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн С. Е. Брылев, луговод Е. Л. Варфоломеевтэй сабшалангай хэр уһалагдаһаниие шалгажа байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Манай хөөрэлдөөн

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ШАНГА ТЭМСЭЛ

Республикымнай колхоз, совхозуудта сагаан «алта» хуряалга түлэг ябажа байна. Энэ тон харюусалгатай хүдэлмэри эмхитэй гуримтайгаар, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ арадай хинагшад ехэ үүргэтэй.

* * *

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Б-Д. Цырендоржиев манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдээсэбэ:

Колхозоймнай хоёр отделенидэ нооһо хайшалалгын нэгэ-нэгэ пункт хүдэлнэ. Нооһо шанараарнь илгаха, багсалха газар хоёр пунктын хоорондо тогтоогдонхой. Нэгэ доро дүшэн хайшалагшад хүдэлжэ, үдэртөө мянга табан зуугаад хонидой нооһо хайшална. Саашадаа 4—5 хоног хүдэлөөд байхадаа, колхозой бүхы 13800 гаран толгой хонидые хайшалжа дүүргэхэбди. Хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 2,5—3 килограмм нооһон абтана. Гүрэндэ нооһо худалдаха хахад жэлэй түсэб 130 процент дүүргээбди.

Нооһо хайшалалгын шанарай түлөө ехэхэн тэмсэл ябуулнабди.

Пункт бүхэндэ арадай хинагшадай саг зуурын пост хүдэлнэ. Хэн хайшалагша хэды хониной нооһо абааб, ямар шанартайгаар хайшалааб гэжэ постын гэшүүд хёрхоор хинана. Зоотехнигэй дээдэ һургуулитай Эрдэни Бальжинимаевай ударидалга доро нооһо хайшалалгын үдэр бүриин дүн гаргагдана.

Хэрбээ хэн нэгэнэй хүдэлмэридөө голодоһо гаргаа гэжэ тодоруулагдаа һаань, үдэр бүриин ажалайнь түлбэри 15—30 процентээр доошолуулагдана. Дээгүүр хиргаад гү, али нооһо үлөөжэ, голодоһо гаргаһан хүн жэшээлхэдэ, 30 процентээр хүлһэеэ хаһуулна. Хониной бэедэ шарха хүндэһэн зэмэтэн 15 процентээр салингаа доошолуулна.

Диилэнхи олонхи хайшалагшаднай түргөөр, һайн шанартайгаар хүдэлнэ. Оренбургынхидай аргаар нооһо хайшалдаг залуу басагад Цыбан-Дари Норбоева, Номин-Дари Дубчинова нүхэдөө ахин шалгарна. Тэдэнэр үдэртөө 50—60 толгой хони хайшална.

Арадай хинагшадай дурадхалаар хайшалагшадай үдэр бүриин ажалай дүнгые тушааһан нооһонойнь хэмжээгээр гаргагдадаг болонхой. Һайн шанартайгаар, ехээр нооһо хайшалһан хүнүүдтэ ажалай нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, үдэртөө 75 килограммһаа 90 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалһан хүндэ 1 түхэриг, 105-һаа 120 килограмм хүрэтэр—2 түхэриг, 120 килограммһаа дээшэнь нооһо тушааһан хайшалагшада—3 түхэриг барюулагдана.

Иигэжэ үдэр бүри нооһо хайшалагшадай ажалай дүн, хүдэлмэриин шанар тодоруулхада, алишье талада һайн. Хүн бүхэн ямар зэргээр хүдэлөөбиб гэжэ мэдэжэ абахадаа, амжалта түйлахадаа урмашана, алдуу хээ һаа, тэрэнээ заһаха гэжэ оролдоно.

Гол түлэб нарин, нарибтар нооһотой хонидтойбди. Тэрэнэй шанарые зүбөөр тодоруулан багсалха хүдэлмэриин хойноһоо арадай хинагшад мүн лэ шанга шалгалта ябуулна. Колхозой арадай хиналтын түб бүлэгэй гэшүүн Э. Бальжинимаев нооһо илгалгада илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

ЗЭМЭТЭЙШҮҮЛ ХАРЮУСАГ!

Городойхиһоо өөрэгүй манай мантан томо больницые янгинама хүйтэн үбэлдөө һайнаар дулаасуулхын тулада ольһо ехэтэй шулуу нүүрһэн хэрэгтэй гэжэ Хориин хүтэлбэрилэгшэд элүүрые хамгаалгын министерствынхидые ехээр идхажа, хоёр мянган тонно шулуу нүүрһэндэ захяа Черемховой уурхай ябуулуулһан юм. Уданшьегүй Загарайн станцида Черемховой шулуун нүүрһэн хэдэн вагонуудаар хойно хойноһоо ерээ һэн.

Харгын захаар буулгагдаһан түлишэ нилээд удаан хэбтэбэ. Энэ ехэ зөөриин һалхи нойтондо гутажа, хосоржо байһан тушаа тэрэниие захижа асаруулһан эмхи зургаануудта станциин арадай хинагшадай зүгһөө хэдэн һануулга, дохёо ороһон, шанга хөөрэлдөөн болоһон байна.

Шулуун нүүрһэн Хори руу бага багаханаар шэрэгдэжэ эхилбэ. Автомашинанууд үсөөнөөр үгтэнэ гэһэн шалтагаанай гарахада, республикын арадай хиналтын зургаан хамааралсажа, автоуправлениин зүгһөө машинануудшье олоор эльгээгдэһэн байха.

Тиибэшье һүүлэй һүүлдэ үшөөл ехэ нүүрһэн үлэжэ, Загарайн станци дээрэ мүнөө хоёрдохи жэлээ хэбтэһээр.

Ямар ушарһаа иимэ юумэ болооб гэжэ ухашалан һонирхоходо, зэмэтэй хүн олдохогүй шэнги байба. Манда хоёр бэшэ, харин нэгэ мянган тонно шулуу нүүрһэн хэрэгтэй байгаа. Элүүрые хамгаалха министерствэ үлүү захижархёо гэжэ хориинхид мүнөө болоходо, бэеэ сагааруулхые һэдэлэг. «Һайн шулуун нүүрһэн хэдыдэшье үлүү болохогүй, абаашагты!» гээд дээдэ тушаалтанинь доодохидуулаа хашадаг. Тиигэлдэжэл байха хоорондонь саг ошожол, нүүрһэн улам үрхиржэл байха юм. Эндэ зэмэтэй хүнүүдые олоод, харюусалгада хабаадуулхаар болоо ха.

М. САВЕЛЬЕВ.

ЗУРАГЛАЛ

ХЁРХО ХИНАГШАДАЙ НЭГЭН

Үдэрынь ехэ бороо орожо, үйлсэ гудамжа шал-пял шабар болошонхой, харгыһаа хажуу тээшээ машинаар гаража холо ошошогүй байба. Набтаршаг бата бэетэй, шара үһэтэй жолоошо хүбүүн Никифор Филипповичэй «харанхы болохолоор ерээрэй, поли гарахабди» гэһыень һанахадаа, иимэ бороотой үдэр тиишэдэ яахаяашье ошохо гэһэн байгаа юм ааб даа гэжэ гайхаһаншье һаа, асуухаяа юундэшьеб зүрхэлэнгүй үлөө һэн. Хүлеэжэ байһан байба. Машинын газаань ерэхэлээр, субаяа хэдэрээд, угтан гараба.

— Хүхэ һолоомоной поли ошохобди,— гэбэ. Эндэл жолоошон асуудал табиба.

— Никифор Филиппович, тиишэдэ ямар хэрэгээр ошохо гээбибди?

— Һүниин хулгайшан бии болонхой. Харалган бүрэнхы, бороо шабарые һамбаашалжа, хүнэй сүлөөдэ хара хэрэгээ хэхэ һанаатай тэрэ хүн мүнөө үдэшэ ерэжэ болохо.

— Баригдаха гү?

— Туршаад лэ үзэхэ болоо гүбдеэ даа.

Машина ялхитай харгыгаар ондорно. Харгыгаар тэргын мөөрнүүдэй мүр сараа үгы. «Энэшни сэхэ зүүн талаһаань ерэжэ болохо. Хүлеэхэ гү, яахаб? Али мүнөө мүнөө ерэшөөд, тэргэдээ хүхэ һолоомо ашанхай, һахы һалбаг ябахаяа түхеэржэ байгаа гү?—Никифор Филипповичэй толгойдо элдэб харшалдаатай асуудал ороно.

— Байлгал даа,—гэжэ гэнтэ шангаар дуугарба.

— Машинаяа гэдэргэнь сухарюула,—гээд машинаһаа буужа, шэдэрэн орожо байһан бороо доро бүгзын татажа зогсоод:

— Ерэжэ хара даа. Энэ һаяшаг баруулһан тэргын мүр гү?—гэжэ жолоошонһоо асууба.

Тиигээд тэдэнэр тэрэ тэргын мүр дахан, хүхэ һолоомо тариһан поли тээшэ ошобо. Һүниин хулгайшан холо тэрьелжэ шадабагүй. Ашажа эхилһэн хүхэ һолоомоёо буулгажаш үрдеэгүй. Балшыса баригдаһандаа, тэрэнэй хоолой үлэ мэдэг шашэрхэдэл гэнэ.

— Эх, Аверьян, Аверьян, би шамайе бараг хүн гэжэ тоодог байгааб. Иимэ бирагүйхэн байшоо ха юмши. Шамһаа ондоо хүн хүхэ һолоомо хулгайлнагүйл. Яахаб. Сүүдэй урда зогсохол болоо гээшэ аабши даа. Урдань абаашаһан хүхэ һолоомоёо һөөргэнь асаржа тушаа.

— Никифор Филиппович, хүлисыт даа. Һөөргэнь асархаб. Ондоо болёоб,—гэжэ гүбэрбэ.

— Би хүлисэжэ шадахагүйб. Зон юун гэнэб, тэрээгээр лэ болохо.

Нүхэдэй сүүдтэ хэрэгынь үгтэжэ, харанхы һүниин хулгайшан хэһээлгэдэ ороо һэн. Яла түлэһэн, шанга донгодолго үгтэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон энэ ушарал тухай Никифор Филиппович дурсахадаа, тэрэ хүнэй заһаржа, яһала һайнаар һүүлэй үедэ хүдэлдэг болоһон тухайнь тэмдэглээ һэн.

Нюргаар үндэр, хүнэй нюдэ руу сэхэ хараад дуугарха дуратай энэ хүнтэй хөөрэлдэжэ байхадаа, Бэшүүрэй совхозой арадай хинагшадай түрүүлэгшэ Бимба Дымбрыловэй иигэжэ хэлэһые һанаандаа эли тодоор оруулжа һуугаа һэм.

— Баруун-Гутай оробол, арадай хинагша Афанасьевтай уулзажа, заатагүй хөөрэлдэжэ гараарайгты. Өөрөө отделениие даагшаар хүдэлдэг. Үнинэй арадай хинагша. Энэ уялгадаа одоол оролдосотоогоор хандадаг.

Уулзаад, хөөрэлдөөд, хэһэн хүдэлмэриинь хараад байхадаа, бэрхэ хинагша, оролдосотой һайнаар хүдэлдэгынь тобойсо харагдаад орхёо бэлэй.

Поли, фермэ, отаранууд дээрэ үзэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдтэй эрид шанга тэмсэл хэдэг. Багаханшье дутагдалай үзэгдэбэл, усадхангүй, бодото хэмжээ абангүй һаладаггүй. Эгээл тиимэһээнь нютагайнь зон «Нюдэ далдалдаггүй хүн» гэжэ дэмы хэлсэнэгүй. Нүхэр Афанасьев отделениингээ малшад, механизаторнууд дээгүүр үдэрһөө үдэртэ ябажа, боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые хоёр нюдөөрөө хаража, мэдэжэ абадаг. Теэд арадай хинагшын хурса нюдэн хаанашье хэрэгтэй болоно ха юм.

Ц. ХАМАЕВ.

Улаан-Үдэ городой нэгэдэхи автобусно предприятиин ...оллективтэ Константин Иванович Мухиниие танихагүй хүн ...ы ёһотой. Эрхим жолоошон гэжэ нүхэдтөө хүндэтэйгөөр ...нагдахаһаа гадна, предприятиингаа арадай хинагшадые ...ударидадаг эдэбхитэн юм.

Автобусуудые капитальна заһабарилгагүйгөөр үни удаан ...шаглаха арга нүхэсэлнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхын ...ула Константин Ивановичай толгойлдог хинагшад һүүлэй ...дэ ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. И. Мухин.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЛЕНИНЭЙ ОБРАЗ—СОВЕТ ХҮГЖЭМДЭ

Совет хүн бүхэндэ эгээл үнэтэ үдэр гэхэдэ, Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэр болоно. 1970 оной апрель һарада бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы түрүү хүн түрэлтэн хүндэтэ вождиин түрэһөөр зуун жэлэй түүхэтэ ойе тэмдэглэхэнь. Хөөрэлдөөнүүд, лекци, концертнүүдтэ агуухэ багша тухай үгэнүүд хэлэгдэжэ, дуунууд дуулагдана. Тиихэдээ бидэнэр эгээл дүтынгөө түрэл хүнтэй баһа дахин уулзаһан болонобди.

Агуухэ Ленинэй мүнхэ һайхан сэдьхэл, түхэл шарай мүнөө сагай арад зоной аман зохёолнуудта гүнзэгыгөөр харуулагдахаһаа гадна, совет хүгжэмэй искусствын ажал ябуулагшадай зохёолнууд соо тодо һонороор дуулдадаг юм. Агуухэ вождь тухайгаа манай ороной арадууд сэдьхэл хүдэлгэмэ гайхамшагта һайн дуунуудые зохёоһон байна. Эдэ дуунууд соо Ильичэй түхэл шарайнь арад зоной арюун һайхан сэдьхэл бодолоор шэрээгдэн оронхой. Ленин тухай арадай дуунууд гоё һайхан аялгатай, уянгатай байһаараа илгардаг. Жэшээлхэдэ, «Арад зон Ленин тухай дуу дуулана» гэһэн грузин арадай дуунда, «Ленин жаргал тээшэ зам заагаа» гэһэн казах арадай болон бусад олон арадуудай дуунда агуухэ багшымнай түхэл шарай эли тодоор харагдадаг байна. Ленин тухай буряад арадай дуунуудташье баһал агуухэ багшаяа, алдарта вождьёо магтаһан хэды һайхан, сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэнүүд бии гээшэб.

«Арад зоной жаргалан—ашата багша Ленинһээ» гэһэн буряад арадай дуушье һанаат үзыт. Үгышье һаа, бүри үнинһөө хойшо дуулагдадаг «Бүрэнхы маные һэтэлээшэ бүргэдэй ниидэлгые магтанабди, бүгэдэндэ жаргал асарагша багша Ленинээ магтанабди» гэхэ мэтын олон дуунууд бии.

Совет композиторнуудай зохёоһон хүгжэмтэ Ленинианада эгээл элдэб янзын жанрнуудтай хэдэ мянган хүгжэмтэ зохёолнууд оролсоно. Ленинэй шарай гайхамшагта тодо һонороор, сэдьхэл хүдэлгэмэ дулаанаар эдэ зохёолнууд дотор оруулагдаһан байдаг. Манай орон дотор, мүн хилын саанашье Б. Александровай, К. Листовой, С. Туликовай, А. Новиковой, А. Холминовой зохёоһон Ленин тухай дуунууд үргэн олондо мэдээжэ болоһон байна. Эдэ композиторнууд вождиингоо сэдьхэл, түхэл шарайе хүгжэм соогоо өөрын маягтайгаар, сэдьхэл хүдэлгэмэ дулаанаар, уран гоё аялгатайгаар харуулһан байдаг.

Манай арадта Александр Холминовой зохёоһон Ленин тухай дуун илангаяа ехээр һайшаагдадаг. Симфоническа оркестртэй хамта солистын болон хоорой дуулахаар бэшэгдэһэн энэ дуун үргэн дэлисэтэйгээр, зориг бадаруулмаар дуулдадаг. Дуунай үгэнүүд тодо хурса: «Ленин — хододоо мүнхэ хабар, хододоо залуу наһан, сэсэглэжэ байгаа ажабайдал» гэһэн үгэнүүдээр энэ дуун түгэсэдэг.

Ильич багшада зорюулагдаһан эли тодо, тон өөрын маягтай, өөрын аялгатай, сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдээр хандаһан дуунуудые аха дүү республикануудай композиторнууд тон олоор зохёоһон байна. Тэдэнэй дунда буряад композиторнуудай Ленин тухай бэшэһэн дуунууд мүн лэ өөрын онсо илгаатай байдаг. «Ашата Ленинээ магтанабди» гэһэн Батуевай дуун, «Ленин тухай» Ямпиловай зохёоһон дуун, Аюшеев, Андреев, Цырендашиев болон бусадай дуунууд оролсоно. Тодо һонор, сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдээрээ Б. Ямпиловай «Ленин тухай дуун» онсо илгардаг. Үгэнүүдыень Буряадай литературын үндэһэ һуури табигша Хоца Намсараев бэшэһэн юм. Үнэн зүрхэнһөө бэшэгдэһэн үгэнүүдтэй энэ дууе республикымнай уран һайханай бүлгэмэй коллективүүд өөһэдынгөө репертуарта заатагүй оруулһан байдаг.

Агуухэ багшымнай мүнхэ һайхан сэдьхэл, шарай оперно зохёолнуудта, ораторинуудта, кантатануудта, симфоническа хүгжэмдэ ороһон байна. Ленинградай композитор В. Сорокиной бэшэһэн «Ленин хододоо мантайгаа» гэжэ дүрбэн хубитай кантата, хоорой гүйсэдхэхөөр зохёогдоһон М. Чулакиин, Ю. Ливитинэй зохёолнуудта Ленинэй сэдьхэл, шарай һонороор харуулагдаһан байна. Юрэл һүүлэй жэлнүүдтэ Ленин тухай дуу, хүгжэмүүд тон олоор зохёогдонхой.

Владимир Ильич Лениндэ зорюулагдаһан хүгжэм дотор кантатно-ораториальна жанрай тон олон зохёолнууд бии. Нэрлэхэ болоо һаа, Д. Кабалевскиин «Ленинецүүд» гэһэн кантата (үгэнь Е. Долматовскиин), В. Шебалинай «Ленин» гэһэн симфони, А. Леманай «Ленин» гэһэн оратори болон бусад олон зохёолнууд болоно. Композиторнууд эдэ зохёолнууд соогоо Ленинэй темые ондоогоор, бүри хурсаар, тодо һонороор харуулхые оролдоһон байха юм. Тиигэжэ хүгжэмтэ зохёолнууд дотор Ленинэй образ гоё һайханаар, гүйсэдөөр харуулагдадаг болонхой.

Советскэ вокально-симфоническа хүгжэмдэ мүн лэ Ленинэй образ тодо юм. В. Маяковскиин үгөөр Георгий Свиридовэй бэшэһэн «Патетическэ оратори» тэдэнэй нэгэн болоно. Удхынгаа талаар эгээл гүнзэгынь гэхэдэ, «Нүхэр Ленинтэй хөөрэлдөөн» гэһэн ораториин зургаадахи хубинь болодог. Энэ ораториин тус хубиин һүүлшын үгэнүүд илалтада шүтэһэн этигэл найдабаритайгаар дуулдадаг байна. Жэшээлхэдэ, иимэ үгэнүүд тэндэ хэлэгдэнхэй. «Нүхэр, танай зүрхөөр, танай нэрээр сэдьхэнэбди, амилнабди, тэмсэнэбди, ажаһуунабди».

Ленинэй сэдьхэл, түхэл шарай совет композиторнуудай оперно творчестводо нилээд удаан саг соо оруулагдаагүй байһан юм. Тиигэжэ анха түрүүшээр Т. Хренниковэй «Шуурган дундуур» гэжэ оперодо Ильич багшымнай образ бии болоо бэлэй. Ленин эндэ дуу дууладаггүй, харин нэгэ хэдэхэн юрын үгэнүүдые хэлэдэг. Мүн лэ иимэрхүүгээр композитор В. Дехтерев «Иван Шадрин» гэжэ оперо соогоо Ленинэй образ харуулһан байна. Гэбэшье Ленинэй үнэн зүб һанаа бодол тухай хүсэдөөр, гүйсэд дүүрэнээр Вано Мураделиин «Октябрь» гэжэ оперодо харуулагдаһан байха юм. Оперын үйлэ 1917 оной апрелиин гурбанһаа октябриин хорин табан болотор үргэлжэлнэ. Энэмнай эгээл хүшэр, түгшүүрилтэ хүндэ үе байгаа гээшэ ааб даа. Ленин энэ оперо соо хоёр дахин дууладаг, түрүүн загаһашадтай хамта утаар татаһан ород арадай дуу дуулана. Хоёрдохидоо пролетариадай Гимн болохо «Интернационал» дуулалсана. Ленинэй арад зонтоёо хамта дуулаһаниинь тэрэнэй тон юрын хүн байһаниие үшөө дахин батлан харуулна ха юм.

Совет хүгжэмэй эрхим һайн симфоническа зохёолнуудай нэгэн болохо Д. Шостаковичой арбан хоёрдохи симфониин эхиндэ нигэжэ бэшээтэй: «Владимир Ильич Ленинэй дурасхаалда зорюулагдана». Энэ симфони «Хубисхалта Петроград», «Разлив», «Аврора», «Хүн түрэлтэнэй гэрэл туяан» гэһэн дүрбэн хубиһаа бүридэдэг. 1917 оной хубисхалта үдэрнүүдэй гайхамшагта алдар соло тухай энэ симфони бидэндэ хөөрэжэ үгэнэ. Ленин — арад—хубисхал гэһэн иимэ темээр тус симфони зохёогдоһон байха юм. Энэ зохёолой дүрбэн хубинь хоорондоо нягта холбоотой юм. Хоёрдохи хубинь болохо «Разлив» дотор Ленин тухайда тон тодорхойгоор, сэдьхэл хүдэлгэмөөр хөөрэжэ үгэнэ. Энэ хубиин нэгэ аялга ородой байгаалиин гоё һайханиие, үргэн дэлгэрые зураглана. Нүгөөдэ аялгань ерээдүйн һаруул һайхан ажабайдал тухай бодолгото боложо һууһан вождиин образые зураглаха юм.

Манай Буряадай композиторнууд Ленин тухай дуунуудые бэшэхынгээ хажуугаар, мүн Лениндэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ жанрнуудые бүтээжэ байнхай. Буряадай композиторнууд Ленин тухай дуунуудай согсолбори бэлдэжэ байна. Энэ тон хэрэгтэй. Хүгжэмшэд, дуушадта айхабтар үнэтэй ном энэ жэлдэ хэблэгдэхээр хараалагдаһан байна. Энэ ном соо буряад арадай Ленин тухай дуунууд, композиторнууд Ямпилов, Аюшеев, Батуев гэгшэдэй, тиихэдэ залуу композитор Анатолий Андреевэй бэшэһэн хоортой, оркестртэй хамта дуушанай дуулаха кантата-үльгэр оролсохо юм. Энэ тон һонирхолтой зохёол гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Совет композиторнуудай, поэдүүдэй болон уран зураашадай бүтээлнүүд дотор һүүлэй жэлнүүдтэ ленинскэ темэ гол һуури эзэлхэ ёһоороо эзэлжэ байна.

Д. САМБАЦЫРЕНОВ.

ЗУРГАА НАҺАТАНАЙ ХЭШЭЭЛНҮҮД

Манай һургуулида ерэхэ намар һураха хүүгэдые суглуулжа, бэлэдхэлэй хэшээл хэжэ эхилээ. Тэдэнэр бэлэдхэлэй үе соо час хахадай, хоёр часай туршада һуралсажа, һургуулиин гуримтай танилсажа, журам заршамай эрилтэнүүдтэ дадажа, аха хүнүүдтэ, багшанарта яажа хандахаб гэһэн һургаал олохо юм. Мүн баһа дэбтэрэй һарюу шугам соо бэшэлгын дадалтай болохо. «Баруун», «зүүн», «дээрэ», «доро» гэһэн үгэнүүдые ойлгодог болоно. Урда тээнь долоо наһаяа гүйсэжэ, һургуулида ороторoo баруун, зүүн гараа илгаруулдаггүй үхибүүд ерэдэг байгаа бшуу.

Хэшээл дээрээ үхибүүд «Һургуулидаа», «Петуххан», «Минсгэй» гэһэн богонихон шүлэгүүдые сээжэлдээ. Онтохонуудые мэдэхэ болоо юм ааб даа. Онтохонуудай удхые хөөрэжэ, зураг хараад мэдүүлэл зохёожо, тэдэнээ үгэнүүдтэ, үгэнүүдээ үенүүдтэ хубаажа һурана. Зарим нэгэ үзэгүүдтэй, абянуудтай танилсана.

Л. БУБЕЕВА,
Хурамхаанай дунда һургуулиин эхин классуудай багша.

Улаан-Үдэ хотомнай жэлһээ жэл бүхэндэ урган һалбаржа, түхэл шарайнь улам һайхан боложол байна. Шэнэ шэнэ гудамжанууд асфальтаар хушагдана.

Хотын болбосон түхэлтэй болохо хэрэгтэ Улаан-Үдын асфальтын завод ехэхэн үүргэтэй. Заводой коллектив энэ жэлдэ 52 мянган тонно асфальт гаргаха юм. Энэнь Улаан-Үдын гудамжануудые хушалгада ошохо. Тиихэдэ республикын колхоз, совхозуудта эльгээхэ зорилготойгоор 3 мянган тонно асфальт үйлэдбэрилэн гаргагдаха. Зураг дээрэ: мотокатчик Мартемьян Минаев Октябрьска районой нэгэ гудамжые асфальтаар хушажа байна.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

Ахын аймагай түб — Орлигой больницын тогоошон Дулма Раднаевна Манхановае нютагайнь зон булта хүндэлдэг юм. Ушарынь хадаа, энэ нүхэрнай 12 жэл таһалгаряагүй эндэ хүдэлжэ, нилээд дуршэлтэй болоһон, убшэнтэниие амтатай эдеэгээр хооллуулхын тула бүхы хүсөөрөө оролдодог байна.

Һаяхан Дулма Манхановае КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дулма Манханова ажалдаа.

П. ЖУЖАЕВАЙ фото.

БҮГЭДЭ НИИТЭЭРЭЭ ДЭМЖЭНЭ

ПРАГА. (ТАСС). Словакиин Коммунис партиин ЦК-гай Президиумэй заседаниин болоһон тухай мэдээсэл «Руде право» газетэ толилбо. Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Московско зүблөөнэй дүнгүүд тухай, энэ зүблөөн дээрэ КПЧ-гэй делегациин хэһэн ажал ябуулга тухай мэдээсэл Президиум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Словакиин КП-гэй ЦК-гай Президиум тус зүблөөнэй баталан абаһан документнүүдые бүрин дэмжэбэ. Партиин ябуулдаг суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ тус документнүүдые хүтэлбэри болгохо шухала, эдэнь пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые, империализмда эсэргүү дэлхэйн бүхы хүсэнүүдэй харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгые үндэһэ болгон, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые улам батадхаха оролдолго гаргадаг КПЧ-гэй гадаадын политикын шухала хубинь болоно гэжэ КП-гэй ЦК-гай Президиум тоолоно.

ДРВ-гэй буруушаалга

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын бэеэ даанхай, аюулгүй байдалда эсэргүү харата ябуулгаяа дары болюулха эрилтэ ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ Холбоото Штадуудай үмэнэ табиба.

«Американ авиаци табан үдэрэй турша соо, июниин 29 болотор, демилитаризованно зонын хойто хубида оршодог Хуонглап, Хойто Вьетнамай Куангбинь, Нгеан провинцинуудай хэдэ хэдэн пунктнууд ба районууд дээрэ элдэб янзын бомбонуудые хаяа» гэжэ ВИА агентствын дамжуулһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. «В-52» гэжэ стратегическэ бомбардировщигууд июниин 25, 27-до Хуонглап тосхондо агаарһаа добтолго хээ.

Бомбодолго ба буудалгаһаа уламжалан, нютагай олон хүн алуулаа. Арадай ажахыда хохидол ушаруулагдаа.

Алжирта мэргэжэлтэд олоор бэлдэгдэнэ

АЛЖИР. (ТАСС). Алжирта ээлжээтэ һуралсалай жэл дүүрэбэ.

Колледжнүүд-болон лицейнүүдые дүүргэһэн залуу бакалаварнуудай нэрэ, обогуудые радиогоор олон часай туршада таһалгаряагүй уншана. Алжирай бүхы газетэнүүдэй хуудаһануудта тэдэнэй нэрэнүүдые мүн лэ уншажа болохо.

Алжирай дээдэ һургуули дүүргэһэн хүнүүдтэ дипломууд баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдана.

Эль-Харраш хотын (Алжирай пригород) национальна, политехническэ училищида тус һургуули дүүргэгшэдэй үдэшэ июлиин 1-дэ болоо. Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен залуу инженернүүдтэ дипломуудые барюулаа.

Долоон жэлэй саада тээ нээгдэһэн тус политехническэ училищи бэеэ дааһан хүгжэлтын жэлнүүдэй үедэ 225 инженер-химик, геолог болон электригүүдые бэлдээ. Мүнөө энэ дээдэ һургуулида 500 гаран студент һурана.

Национальна кадрнуудые бэлдэхэ хэрэг Алжирай эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн гээд Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ һургуули дүүргэгшэдтэ хандан хэлээ. Мүнөөдөө зохёон табигдажа байһан арадай ажахые хүгжөөхэ дүрбэн жэлэй түсэбэй ёһоор, ганса промышленностиин болон энергетикын министерствэдэ 10 мянган мэргэжэлтэд хэрэгтэй болохо.

Мэргэжэлтэдые бэлдэхын тула правительство бүхы хэмжээнүүдые абана гээд Бумедьен хэлээ. Константин хотодо университет бариха тухай декрет доро һаяхан гар табигдаа. Тус университедтэ 10 мянган студентнүүд һураха юм.

3300-ДАХИ САМОЛЁТ УНАГААГДАБА

ХАНОЙ. (ТАСС). Холбоото Штадуудай 3300-дахи сэрэгэй самолёт июлиин 1-эй үдэр Хойто Вьетнамай газар дээрэ унагаагдаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ. Ханойһоо баруун-урда зүгтэхи Хатэй провинци дээгүүр агаарай добтолго хэһэн нилээдгүй тагнуулай самолёдые ПВО-гой эндэхи подразделенинүүд энэ үдэр буудажа унагаагаа.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

КАНАЛ ШАДАР БУУДАЛДААН БОЛОБО

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ канал шадар июлиин 1-дэ 6 часай туршада артиллереэр буудалдаан болоо.

Египедэй сэрэгэй түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүд артиллерийскэ буудалгаяа Синайска хахад аралһаа гаража ерэһэн бронетранспортёрнууд тээшэ шэглүүлээ. Египедэй артиллериин буудахадань Израилиин олон бронетранспортёрнууд, тэдэнэй урагшаа дабшахадань туһалжа байһан Израилиин хэдэ хэдэн батарейнууд бута сохигдоо.

Харата добтолго үргэлжэлһөөр

КАИР. (ТАСС). Израилиин сэрэгшэд июлиин 2-ой һүни Суэцкэ канал шадар харата шэнэ добтолго хээ.

ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин 30 солдат болон офицер Суэцкэ каналай баруун эрьедэ вертолёдоор ерэжэ буугаад, эрье шадархи Египедэй харуулай постдо добтолоо. Энэ харата добтолгын үедэ Египедэй гурбан хүн алуулаа, 4 хүн шархатаа, нэгэ хүн һураггүй үгы болоо.

Үнэ сэн хүндэрнэ

РИМ. (ТАСС). Сигаретэнүүдэй сэн дээшэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри Италиин Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ батлан абтаа. Энэ хэмжээнэй ёһоор, зарим зүйлэй сигаретэнүүд 25 процентээр хүндэрхэнь. Ороной 5 томо хотодо—Рим, Милан, Турин, Генуя, Неаполь — электрын элшэ хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө үнэ сэн дунда зэргээр 20 процент дээшэлээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе сагтай жэшэбэл, жэмэс болон овощой сэн хоёр дахин хүндэрөө.

ФУТБОЛООР СССР-эй ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮЛӨӨ «А» КЛАССАЙ ХОЁРДОХИ БҮЛЭГЭЙ ФУТБОЛИСТНУУДАЙ ДУНДА ҮНГЭРЭГДЭЖЭ БАЙГАА МҮРЫСӨӨНЭЙ АРБА НЭГЭН УУЛЗАЛГЫН ДҮН

Һуурянууд	Командануул болон горолууд	уулзалга	шүүлгэ	тэнсэлгэ	шүүгдэлгэ	бүмбэгэнүүд	очконууд
1	СКА Хабаровск	11	7	3	1	21–10+11	17
2.	СКА Шэтэ	11	6	3	2	13– 5+ 8	15
3	«Иртыш» Омск	11	5	4	2	13— 7+ 6	14
4	«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	11	5	4	2	10– 6+ 4	14
5	«Кузбасс» Кемерово	11	5	3	3	14–14= 0	13
6	«Локомотив» Челябинск	11	4	3	4	9– 9= 0	11
7	«Калининец» Свердловск	11	3	5	3	6– 8– 2	11
8	«Аэрофлот» Эрхүү	11	3	4	4	9– 9= 0	10
9	«Томлес» Томск	11	1	8	2	5– 6– 1	10
10	«Динамо» Барнаул	11	2	3	6	8–14– 6	7
11	«Рассвет» Красноярск	11	1	4	6	5– 9– 4	6
12	«Луч» Владивосток	11	1	2	8	2–18–16	4

Аргентинэдэхи байдал

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Аргентинэдэ онсо шанга байдал соносхоһоной удаа Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин штаб-квартира, хэдэ хэдэн профсоюзуудай байранууд хаагдажа, полициин хиналта доро абтаа. Профсоюзуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэд, тэрэ тоодо генеральна секретарь Раймундо Онгаро, арестовалагдаа.

Аргентинын олонхи хотонуудай профсоюзуудай ажал ябуулагшадые, студентнүүд болон политическэ ажал ябуулагшадые полици мүн лэ арестовалаа.

Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин (ВКТ) нюусаар тарааһан мэдүүлгэ соо өөрынгөө эрилтэнүүдые хамгаалжа забастовкодо хабаадахыень, правительствын политикада эсэргүү ябуулга хэхыень хүдэлмэришэдые уряална.

Японой Окинава арал дээрэ американ сэрэгэйхидэй бааза түхеэрһэн ушарта эсэргүүсэн, хүдэлмэришэдэй үргэн ехэ забастовко болобо. Забастовкодо 40 мянган хүн хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Окинава арал дээрэ болоһон забастовкодо хабаадагшадые тараан намнажа байна.

АПН-эй фото.

ҮХИБҮ[…] ҺАЙНААР АМ[…]

Улаан-Үдэ хотоһоо
табяад километрэй
шодог Дабаата гэжэ
үхибүүдэй клубуудай
аяншалгын слёт хоёр
шада болоо. Эндэ
«Юность», «Орлёнок»
бүүдэй клубуудай
хабаадалсажа, хүсэ шад
шалсаа. Эдир үхи
слёт хүмүүжүүлхы хэрэ
туһа хүргэнэ гээд «Рас
жэ культурын байшанга
дэй секторые даагша А
новна Кандыба слёт нээ
дүүлээ.

Зунай амаралтын
эндэ сугларһан үхибүүд
на нааданууд өөһэд
гөө командануудые
уулзалгануудые үнгэргэ

Заводой профсоюзна
болон культурын байша
гаһан үүсхэлые бодото
бэелүүлжэ байһаниинь
маар.

Слёдой түрүүшын үдэр
футбол, волейбол болон
мүрысэһэн байна.

Энэ тулалдаанда «С
«Юность» клубуудай
нууд ахин гаража, түрү
нуудые эзэлээ. Хоёрдох
слёдто хабаадалсагшад
сооxo, уһа бусалгаха,
зүбөөр, түргэн саг соо
даха бэлиг шадабаряа
Эндэ «Спутник» клубай
«орбитынхидые» илажа
һуурида гараа.

Мүн тэрээнһээ гад
Зүүн Сибириин культуры
тудай студентнэр, нииты
рукторнууд А. Рудаков,
воров, А. Ажба, А. Субо
лон бусад слёт үнгэргэл
хитэйгээр хабаадалсажа,
хон туһа хүргөө.

И. ЛОБСА[…]

ХОРИИНХ[…] ИЛАА[…]

Һаяхан Хоринск тосх
руун тээхи арал дээрэ
шалагшадай заншалта слё
гэгдөө. Эндэ аймагай д
найман жэлэй һургуу
пионернүүд хабаадалса
дэлөөрөө голой уһа гатал
хан татаха, хада өөдэ г
бууха, мүн нэгэ зуруу
аһааха болон бусад оло
шээлнүүдые дабаха бэл
баряа туршалсаһан бай
слёдой түрүүшын үдэрэй
сөөндэ Үдын дунда һур
хид—нэгэдэхи, хориинхи
дохи, дээдэ-тайлсынхид
хи һууринуудые эзэлһэн
Тиихэдэ найман жэлэй һ
нууд сооһоо наринайхид
гараа.

Үдэшэндөө слёдто хаба
ээлжээ ээлжээгээр түүдэ
гэдэ гаража, өөһэд дунд
гоёор шүлэгүүдые унша
нирхолтой концерт хару
Эдир аяншалагшадай
та слёдой хоёрдохи үдэр
лоор, мэргэн буудалгаар м
нүүд үнгэргэгдөө. Харин
лээрнь хизаар ороноо шэ
шэдэй выставкэ нээгдэжэ,
пионернүүдэй суглуулһан
шухаг зүйлнүүд, мүн г
ба Эсэгэ ороноо хамгаалгы
да хабаадагшадай намтар
рэнгыгээр бэшэгдэжэ таб
хай. Энэ выставкэдэ Хорин
да һургуулиин багша Дари
докимовна Болдоновагай х
рилдэг хүбүүд, басагад буса
гуулиин һурагшадта орходоо
һонирхолтой зүйлнүүдые су
һандаа түрүү һуурида гара
Энэ слёдто хабаадагшада
гүүдые хамтадхан согсол
Хориин дунда һургуулиинх
гөөдүүлээ илан гаража,
Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ
хабаадалсаха эрхэтэй
байна. Удаадахи һууринуу
Үдын болон Дээдэ-Тайлсын
да һургуулиин пионернууд

Б. ЛАЙДАП[…]

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Мүрэн дээрэ — навигаци» гэһэн түрүү бэшэг. «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн рубрика доро олон тоото информацинууд. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн тухай ажалшадай һанамжанууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ш[…]
гээшэ барилгашан бүхэнэй
рилго» гэһэн А. Сипко гэг[…]
статья. Нютаг нютагай һони[…]

Гурбадахи хуудаһанда: хи[…]
саанаһаа ерэһэн телеграмману[…]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ни[…]
нютагай һонин. Спорт. Сонос[…]
нууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[…]

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5[…], приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-7[…], отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-3[…], 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-5[…], культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-03524. Зак. № 686.